

MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ȘI ARTĂ ZALĂU

**ACTA
MVSEI POROLISSENSIS**

XLII

ISTORIE – ETNOGRAFIE

ZALĂU

2020

EDITOR ȘEF: Dr. Corina BEJINARIU

COLEGIUL DE REDACȚIE

Horea Pop – redactor-șef

Valer Simion Cosma – responsabil număr curent

Andrei Herța – secretar de redacție

Ábran Ágota – membru

Marin Pop – membru

COLEGIUL EDITORIAL

Dr. Gheorghe LAZAROVICI, Universitatea Eftimie Murgu, Caransebeș, România

Dr. Tiberius BADER, Hemmingen, Baden-Wurttemberg, Germania

Conf. univ. dr. Gelu FLOREA – Departament Istorie Antică și Arheologie, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca (România)

Cercet. șt. I dr. Coriolan H. OPREANU – Institutul de Arheologie și Istoria Artei (Academia Română), Cluj-Napoca, România

Cercet. șt. II dr. Ioan STANCIU – Institutul de Arheologie și Istoria Artei (Academia Română), Cluj-Napoca, România

Prof. univ. dr. Sorin MITU – Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca, România

Prof. univ. dr. Adrian IVAN – Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca, România

Drd. Dan Octavian PAUL, Muzeul Banatului, Timișoara, România

Dr. Cornel Ban, profesor asociat de Economie Politică Internațională, Copenhagen Business School, Danemarca

Dr. Daniela Gabor, profesoară de Economie și Macro-finanțe, University of the West of England, Bristol, UK

Lect. univ. Dr. Vlad Popovici, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai, România

Lect. univ. Dr. Sorin Gog, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea Babeș-Bolyai, România

Prof. Dr. Manuela Boatcă, profesoară de Sociologie și directoare a Programului de Studii Globale, Albert-Ludwigs-Universität Freiburg, Germania

Dr. Magda Matache, Harvard T.H. Chan School of Public Health, USA

Dr. Irina Marin, profesoară asistentă în Istorie Politică, Utrecht University, Olanda.

Conf. univ. Dr. Edit Szegedi, Facultatea de Studii Europene, Universitatea Babeș-Bolyai, România

Asist. univ. Dr. Ștefan Baghiu, Facultatea de Litere, Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, România

Responsabilitatea pentru conținutul științific al articolelor, pentru formulări și calitatea rezumatelor în limbă străină revine în întregime autorilor.

Imagine copertă: Arhiva Clement Ștefan.

ACTA MVSEI POROLISSENSIS

Anuarul Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău

Orice corespondență referitoare la publicație va fi trimisă pe adresa: MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ȘI ARTĂ ZALĂU, RO–450042 Zalău. Str. Unirii, nr. 9 Tel.: 004-0260–612223, fax: 004-0260–661706 e-mail: muzeul.zalau@gmail.com	Toute correspondance sera envoyée à l'adresse: MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE SI ARTA ZALAU, RO–450042 Zalău. Str. Unirii, nr. 9 Tel.: 004-0260–612223, fax: 004-0260–661706 e-mail: muzeul.zalau@gmail.com
---	---

© EDITURA POROLISSUM A MUZEULUI JUDEȚEAN

ISSN 1016–2801

Tipar: S.C. MEGA PRINT S.R.L. CLUJ-NAPOCA

CUPRINS – SUMMARY – RÉSUMÉ

IONUȚ MUSCA. <i>IN HONOREM</i>	7
MARIN POP	

PERIFERII LOCALE, PERIFERII IMPERIALE

TRANSYLVANIA ACROSS EMPIRES. MANUELA BOATCĂ AND ANCA PÂRVULESCU INTERVIEWED BY ÁGOTA ÁBRÁN.....	11
--	----

TRANSYLVANIA DINCOLO DE IMPERII. MANUELA BOATCĂ ȘI
ANCA PÂRVULESCU INTERVIEWATE DE ÁGOTA ÁBRÁN

ORGANIZING ECONOMIC GROWTH: ROMANIA AND TRANSYLVANIA ON THE EVE OF THE GREAT WAR.....	15
--	----

CORNEL BAN

ORGANIZAREA CREȘTERII ECONOMICE: ROMÂNIA ȘI
TRANSYLVANIA ÎN AJUNUL MARELUI RĂZBOI

GRUPURI DE PECENEGI PE VALEA MIJLOCIE A TÂRNAVEI MARI.....	31
--	----

ADRIAN NICOLAE ȘOVREA

GROUPS OF PECHENEGS IN THE MIDDLE VALLEY OF TÂRNAVA MARE

„ET MULTA MALA FECERUNT INTER CHRISTIANOS ET INTRAVERUNT TRANSILVANIAM” CRUCIADA DIN ANUL 1514 ȘI ASPECTELE PRIVIND LUPTELE DE LA SOMEȘENI.....	43
---	----

ERICH NORIS SZAKÁCS

„ET MULTA MALA FECERUNT INTER CHRISTIANOS ET
INTRAVERUNT TRANSILVANIAM” THE 1514 CRUSADE AND
THE ASPECTS REGARDING THE SOMEȘENI BATTLES

EXTRAGERE, TRANSFORMARE ȘI COMODIFICARE A NATURII ÎN CONTEXT IMPERIAL ȘI POST-IMPERIAL. INCURSIUNI PRELIMINARE ÎN ISTORIA CĂII FERATE SALVA-VIȘEU..	53
--	----

ANDREI HERȚA, VALER-SIMION COSMA

EXTRACTION, TRANSFORMATION AND COMODIFICATION OF NATURE
IN AN IMPERIAL AND POST-IMPERIAL CONTEXT. PRELIMINARY
EXPLORATIONS IN THE HISTORY OF THE SALVA-VIȘEU RAILROAD

ORADEA, IMPORTANT NOD DE CALE FERATĂ PE RELAȚIA VEST-EST, LA CUMPĂNA SECOLELOR XIX-XX.....	67
---	----

LUCIA MANOLICĂ

ORADEA, AN IMPORTANT RAILWAY JUNCTION BETWEEN WESTERN AND
EASTERN EUROPE, AT THE TURN OF THE 19TH AND 20TH CENTURIES

ANY NEWS ABOUT THE WAR? ROMANIAN MAP CONSUMPTION DURING THE FIRST
WORLD WAR.....73

SILVIU ANGHEL

VREO ȘTIRE DESPRE RĂZBOI? CONSUMUL DE HARTĂ ÎN
ROMÂNIA ÎN TIMPUL PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

OCTAVIAN TĂSLĂUANU ȘI PRIMUL RĂZBOI MONDIAL. CAMPANIA DIN GALIȚIA..... 83

PETRE DIN

OCTAVIAN TĂSLĂUANU AND THE FIRST WORLD WAR.
THE MILITARY CAMPAIGN IN GALICIA

ASPECTE PRIVIND PRELUAREA TRIBUNALULUI SATU MARE ÎN ANUL 1919 95

SĂLCEANU MIHAELA

ASPECTS REGARDING THE TAKING OVER THE SATU MARE COURT IN 1919

ÎNCERCĂRI DE MODERNIZARE A RURALULUI SĂLĂJEAN ÎN ULTIMUL DECENIU AL
PERIOADEI INTERBELICE 123

MARIN POP

ATTEMPTS TO MODERNIZE THE RURAL AREA IN SALAJ
IN THE LAST DECADE OF THE WAR PERIOD

RACISM IN INTERWAR ROMANIAN PRESS. DISSEMINATORS AND INFLUENCES IN
SOCIETATEA DE MÂINE: A CASE STUDY..... 151

FLAVIA CRAIOVEANU

RASISMUL ÎN PRESA ROMÂNEASCĂ INTERBELICĂ. PROPAGATORI
ȘI INFLUENȚE ÎN *SOCIETATEA DE MÂINE*: STUDIU DE CAZ

FEMEI SUB JURĂMÂNTUL LUI HIPOCRATE. DOCTORIȚELE SĂLAJULUI INTERBELIC 173

MIHAELA SABOU

WOMEN UNDER THE OATH OF HYPOCRATES. THE
DOCTORS OF THE INTERWAR SALAJ

PERIFERII SIMBOLICE: LOCALISM, DEZ-IDEOLOGIZARE ȘI DE-NAȚIONALIZARE ÎN
CLUJUL ROMÂNESC CONTEMPORAN 179

SORIN MITU

SYMBOLIC PERIPHERIES: LOCALISM, DE-IDEOLOGIZATION AND
DENATIONALIZATION IN CONTEMPORARY ROMANIAN CLUJ

ETNOGRAFIE, NUMISMATICĂ ȘI ISTORII LOCALE

TEZAUURUL MONETAR DE LA ȘIMLEU SILVANIEI, SECOLUL XVIII-XIX 189

EMANOIL PRIPON

THE MONETARY HOARD OF ȘIMLEU SILVANIEI, 18TH-19TH CENTURY

LIMBA ROMÂNĂ VORBITĂ PE VALEA TÂRNAVEI MARI ÎN TRANSCRIEREA FONETICĂ
REALIZATĂ DE MICHAEL CONRAD VON HEYDENDORFF CEL BĂTRÂN (1773)..... 207

ELA COSMA

ROMANIAN LANGUAGE SPOKEN ON THE TARNAVA MARE
VALLEY IN THE PHONETIC TRANSCRIPT MADE BY MICHAEL
CONRAD VON HEYDENDORFF THE YOUNGER (1773)

ASPECTE DEMOGRAFICE DIN ȚARA OĂȘULUI LA FINALUL SECOLULUI AL XVIII-LEA	221
PAULA VIRAG	
DEMOGRAFIC ASPECT OF THE OAS REGION AT THE END OF THE 18 TH CENTURY	
VALORI DE PATRIMONIU TEHNIC LA ORADEA – FRAGMENTE DIN ISTORIA CELOR DOUĂ OROLOGII UNICE ALE BISERICII REFORMATE „ORAȘUL NOU”	231
HOCHHAUSER RONALD	
VALUES OF TECHNICAL HERITAGE IN ORADEA – CHAPTERS FROM THE HISTORY OF THE TWO UNIQUE CLOCKS OF THE REFORMED CHURCH „ORAȘUL NOU”	
NUMĂRUL ȘI MĂRIMEA DEMOGRAFICĂ A LOCALITĂȚILOR DIN PLASA CEHU SILVANIEI (1850–1941)	237
AUGUSTIN-LEONTIN GAVRA	
NUMBER AND DEMOGRAPHIC SIZE OF THE CEHU SILVANIEI REGIONS’ LOCALITIES 1850–1941	
PROTOPOPIATULUI ORTODOX UNGURAȘ ÎN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XIX-LEA. STRUCTURI PAROHIALE, CREDINCIOȘI, PROTOPOPI ȘI PREOȚI	245
COSMIN-CĂTĂLIN LAZAR	
THE UNGURAȘ ORTHODOX ARCHDIOCESE IN THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY. PARISH STRUCTURES, BELIEVERS, DEANS AND PRIESTS	
NOUL URBAN E VECHIUL RURAL. CAZUL ARHITECTURII ȚĂRĂNEȘTI „MODERNE”	257
CAMELIA BURGHELE	
THE NEW URBAN IS THE OLD RURAL. THE CASE OF “MODERN” PEASANT ARCHITECTURE	
COMUNITĂȚILE RURALE DE PE VALEA ALMAȘULUI – IDENTITĂȚI ETNICE.....	271
OLIMPIA MUREȘAN	
THE RURAL COMMUNITIES FROM VALEA ALMAȘULUI – ETHNIC IDENTITIES	

VARIA

RELAȚII CULTURALE DE BUNĂ VECINĂTATE LA FRONTIERA DE NORD-VEST A ROMÂNIEI CU CEHOSLOVACIA. TURNEUL CULTURAL AL CORULUI SMETANA DIN UJGOROD ÎN ROMÂNIA (APRILIE-MAI 1938).....	285
CLAUDIU PORUMBĂCEAN	
GOOD NEIGHBORLY CULTURAL RELATIONS AT THE NORTHWEST BORDER OF ROMANIA WITH CZECHOSLOVAKIA. THE CULTURAL TOUR OF SMETANA CHOIR FROM UJGOROD IN ROMANIA (APRIL-MAY 1938)	
THE HISTORY ALIENATION IN ROMANIA IN '60-'80 OF THE 20 TH CENTURY.....	293
GABRIEL MOISA, LIVIA BUCUR	
ALIENAREA ISTORIEI ÎN ROMÂNIA ANILOR 60-80 AI SECOLULUI XX	

RECENZII

- PETRE DIN, PRIMUL RĂZBOI MONDIAL. *VIAȚĂ COTIDIANĂ ȘI MENTALITĂȚI COLECTIVE*, EDITURA NAPOCA STAR, CLUJ-NAPOCA, 2019.....301
FAZAKAS LASZLO
- JASON HICKEL, DIVIZIUNEA. *SCURT GHID DESPRE INEGALITATEA GLOBALĂ ȘI SOLUȚIILE SALE*, EDITURA IDEA DESIGN & PRINT, CLUJ, 2019, 287 P. 305
VALER-SIMION COSMA

ASPECTE PRIVIND PRELUAREA TRIBUNALULUI SATU MARE ÎN ANUL 1919

SĂLCEANU MIHAELA*

ASPECTS REGARDING THE TAKING OVER THE SATU MARE COURT IN 1919

ABSTRACT: *The process of overtaking the Hungarian administrative rule has begun by the Board of Governors (Consiliul Dirigent) in 1919, this undertaking has caused many problems in several cities and localities in Transylvania. On the 23rd of April 1919, almost every last one of the judges, prosecutors and clerks (131 persons) from the Satu Mare Law Court, has sworn allegiance and has signed a list of declaration in which they acknowledged to become clerks of the Romanian Kingdom; however, some eventually have changed their minds despite their initial decision. When the moment has come to take an oath, many of the clerks have refused. This comes as no surprise it was a period of chaos and widespread misinformation's filled with false news, and rumors, it was a transitory period for many and a hostile environment which inherently, has led to the resignation from the initial idea of taking an oath to serve for the Romanian Kingdom, to accept the rule of the Board of Governors and to consequently serve under the ruling of king Ferdinand. Many of the Hungarian elites, have considered these administrative entities and bodies as outright illegal organs on their territory at the time. In Satu Mare therefore, 15 judges and one chief clerk from the Law Court have refused to accept the new reality and to take an oath in this regard to serve the new regime. They were threatened therefore with expulsion from the city of Satu Mare. In the end, despite all the initial hostility and opposition from the existing clerks from the local institute of justice, the newly installed authorities despite facing challenges, have managed to function and serve justice for the people of the city during those difficult times.*

KEYWORDS: Satu Mare, Law Court, Romanian Board of Governors, Oath, justice institute, local history, legal-administration, 1919

REZUMAT: *Procesul de preluare al administrației maghiare de către Consiliul Dirigent, la început anului 1919, nu a fost lipsit de probleme în multe localități din Transilvania. Deși în 23 aprilie 1919, aproape toți judecătorii, procurorii și funcționarii (131 persoane) Tribunalului Satu Mare au semnat o listă prin care declarau că sunt gata să fie funcționari ai Regatului Român, o parte dintre aceștia s-au răzgândit. În momentul în care au ajuns să depună jurământul, mulți funcționari au refuzat. Realitatea este că într-o atmosferă viciată de știri și zvonuri contradictorii au existat nenumărate cazuri de opunere în fața depunerii jurământului de credință față de Regele Ferdinand și mai ales față de Consiliul Dirigent, considerat de marea majoritate a elitei maghiare transilvănene ca un organism nelegal. La Satu Mare, 15 judecători și un greșier principal de la Tribunal care au refuzat depunerea jurământului au fost amenințați cu expulzarea din orașul Satu Mare. Cu toată opoziția feroce a celor din justiția sătmăreană, noile autorități au reușit să asigure funcționarea instituțiilor și totodată să asigure desfășurarea unor evenimente importante din viața județului și a orașului.*

CUVINTE CHEIE: Satu Mare, tribunal, Consiliul Dirigent, 1919, jurământ

---

* Muzeograf Muzeul Județean de Istorie Satu Mare; email: ela_1975@yahoo.com

Problema preluării administrației maghiare de către Consiliul Dirigent Român în primele șase luni ale funcționării acestui organism eminent românesc s-a bucurat de atenția multor istorici români și maghiari. Vom aminti aici doar pe istoricul Gheorghe Iancu care, într-o lucrare de referință apărută în anul 1985, dezbătea cu mare acuratețe procesul de preluare a administrației maghiare de către românii transilvăneni¹. El a reluat ideea aducând date noi în această problemă, într-o altă lucrare apărută în anul 1995 în limba engleză².

Pentru zona noastră voi cita doar lucrarea domului dr. Viorel Ciubotă, apărută în anul 2004, care a dezbătut problemele preluării administrației maghiare de către românii sătmăreni în anul 1919³. Trebuie să menționăm că în partea de nord-vest a României procesul de preluare a fost mult întârziat, datorită mai multor hotărâri ale Marilor Puteri învingătoare în Primul Război Mondial, care au oprit înaintarea armatei române la est de Munții Codrului și astfel că asistăm la situația paradoxală că circa 30% din județul Satu Mare a fost eliberat încă la începutul anului 1919, iar restul de 70% a rămas sub administrația maghiară, trecând prin toate transformările prin care a trecut și Ungaria între anii 1918–1919, inclusiv prin regimul comunist a lui Béla Kun.

Excesele regimului comunist au făcut, după cum afirma dr. Viorel Ciubotă în anul 2004, ca integrarea județului în structurile create de Consiliul Dirigent în cele 6 luni de activitate să se desfășoare „relativ ușor, fără problemele ivite în alte județe ale Transilvaniei”⁴. Toată lumea era mulțumită că datorită armatei române scăpaseră de regimul comunist. Vom cita doar două opinii ale unor juriști maghiari sătmăreni, așa cum reies dintr-un interviu acordat ziarului „Patria” din Cluj, la începutul lunii mai 1919. Dr. Keresztszeghy Lajos, președintele Baroului Satu Mare, declara că „Tot orașul a ieșit într-o întâmpinare lor (soldaților români n.n.). Strigătele entuziaste nu mai conțineau. Oamenii au fost într-un extaz de bucurie.”⁵ Dr. Papolczy Gyula, președintele Tribunalului județean Satu Mare, declara că „Am fost cuprinși de o nemărginită bucurie știindu-ne salvați de armata română. Eu cred că maghiarii vor trăi în bună frăție cu românii în România Mare.”⁶

Documentele descoperite recent aduc noi informații privind românizarea instituțiilor, cel puțin într-unul dintre domeniile de mare importanță ale societății și anume în domeniul justiției.

Aceste documente au fost necunoscute și pentru istoricul clujean, Gheorghe Iancu care, în anul 2006 publica o carte consacrată justiției românești din Transilvania și semnala preluarea Tribunalului în Satu Mare, fără probleme, de către români, în 23 aprilie 1919⁷. Atunci aproape toți judecătorii, procurorii și funcționarii (131 persoane) au semnat o listă prin care declarau că: „Toți participanții acestei ședințe plenare declară că cele de mai sus le servesc spre cunoștință și se pronunță, că sunt gata a funcționa mai departe ca funcționarii regatului român, drept dovadă semnează acest proces-verbal”⁸.

După cum aminteam, actul este semnat de 131 de persoane și este contrasemnat de Ioan Savanyu, președintele Consiliului Național Român Comitatens Satu Mare („Spre cunoștință și aprobat / Consiliul Național Român Comitatenz / I. Savanyu prezident) și aprobat de Generalul Alexandru Constantinidi⁹. Demn de remarcat este faptul că în fruntea listei se semnează dr. Papolczy Gyula, președintele Tribunalului județean Satu Mare și dr. Ioan Șuta în calitate de notar al adunării și probabil translator pentru cei care nu cunoșteau limba maghiară. Urmează apoi o lungă listă de semnături pe care am reușit să le descifrăm

¹ Iancu 1985.

² Iancu 1995.

³ Ciubotă 2004.

⁴ Ciubotă 2004, p. 277.

⁵ Ciubotă 2004, p. 277.

⁶ Ciubotă 2004, p. 277.

⁷ Iancu 2006, pp. 54–55.

⁸ SĴANMM, FCNRBM, act. nr. 971/23 aprilie 1919, f. 4.

⁹ „Sentințele sunt a se aduce în numele Majestății sale a regelui și, considerând că trăim în Regatul român, sub rege se înțelege Majestatea sa regele Ferdinand I cf. Ciubotă 1989, p. 524.

parțial: Hunyör Ödön, Balogh József, Hegedüs Gyula, Inancsy János, Roszgyonyi Viktor, Knoll Béla,?, Leitner Emil, dr. Paál Istvan, Jeney Sándor, dr. Visky Sándor, Aczel Gyula, Reidl Gyula, Székely Eduárd, dr. Félegyházy Kalman, Erdöss?, dr. Nemethy?, Morvay Károly,?, Füzessy Árpád, Hatvány Kálmán, dr. Bihary Kálmán, dr. Tyapyay Ede, **járs bírok (judecători de ocol)**, dr. Szabo Zoltan, dr. Silviu Popp procuror, dr. Virag Geza, dr. Toth Janos, **procurori**, dr. Dittler Lipót, **halmii járásbíró** (judecători de ocol la Halmeu);

birosági jegyzék (grefieri de judecătorie):

Schell?, Fr. Kovacs, dr. Károly,?, dr. Török József, dr. Nagy Gyula, dr. Déry Pál, Unger Béla, dr. Ioan Șuta, dr. Békéssy István, dr. Burger Janos, dr. Ignațiu Mikle, Bomérg Gyula, Bajnocz Árpád;

kezelő tisztviselők, szolgák és örök (aprozi, servitori și paznici):

Borisórk Antal, Szenek Armin, Panczél Endre,?, Bene Károly, Somogyi Balint, Pincok Luiza, Vishnany?, Fanta Sándor, Resebaum Gyula, Szabó József, Balas Béla, Persenszky,?, Gyuró Sándor, Botta Sebestyen, Lellinger Jenő, Bukk Ignác,?, Adamécz,?, Tamassy,?, Bodnár Lajos,?, Lázár, Tóth Samuel, Wagner József, Andor József, Terge Margit,? Kondor,?, Leváy Piróska,?, Sándor, id. Czimer Dezső, övz. Becaty Györgyné, Munkhárt Mária,?, Balog,?, Tar József Anka,?, Csápó Sándor, Szümege,?, ifj. Czimer Dezső, Butean János, Pintje János,? Lajos, Tyukodi Margit, Kádár Bóldizsár, Kocsis Mikle, Sarkady József, Székely Miklós, Saleczki András, Vajda Ambrus, Nagy György, Bodi Zsigmond, Ștefan András, Kovács Mihály, Dobos József, Bódisz Árpád, Dolhay Sándor,?, Kelecseny Pál, Szigeti Mihály, Repekas Demeter, Veres Janos, Sarkadi Gedeon, Vinkler Erzsébet, Recze Dániel, Orosz Miklós, Gaborvagy József,?, Rákas Bálint, Szaniszló Pál, Mező Károly, Szekeres Dániel, Sindella Kornél, Fagosi János, Nagy József, Papp András, Bugyi Lajos, Varga József¹⁰.

Vrem să subliniem încă odată că actul din 23 aprilie este bilingv, româno-maghiar, astfel toți participanții au știut ce semnează, înțelegând pe deplin textul prezentat. În 26 aprilie 1919 dr. Silviu Pop, tribun (împuțernicit) al Consiliului Național Român Comitatens Județean Satu Mare, prezenta într-o ședință a consiliului procesul verbal al adunării din 23 aprilie subliniind că „judecătorii, procurorii și angajații se declară, că fiind Satu Mare teritorialmente parte aparținătoare a Regatului Român se supun cu toată plăcerea tuturor legilor, dispozițiilor și ordinelor Țării Românești și se declară, că doresc să rămână în serviciul Regatului Român și cu toată năzuința lor vor continua activitatea lor oficioasă ca angajați ai acestui stat.”¹¹

În drumul spre instalarea unei justiții românești de o mare importanță a fost adoptarea în 8 februarie 1919 a Ordonanței 121, în care se prevedea desfășurarea procesului de preluare a judecătoriilor, precum și depunerea unui jurământ de credință față de regele Ferdinand și Consiliul Dirigent: „Eu, ... jur că voi fi credincios lui Ferdinand I, regele României și Consiliului Dirigent, că voi păstra legile și ordinațiunile țării, că voi asculta de superiorii oficiului meu, că datorințele împreunate cu oficiul meu le voi împlini cu conștiinciozitate ...că voi promova binele țării și al cetățenilor și că voi păstra secretul oficios. Așa să-mi ajute Dumnezeu”¹².

Vom mai menționa că prima instituție preluată și în care s-a depus jurământul a fost Tribunalul județean din Sibiu, în 4 martie 1919.¹³ Rând pe rând au fost preluate toate instanțele judecătorești din Transilvania, județul Satu Mare rămânând printre ultimele unde s-a întâmplat acest proces. Au existat o multitudine de situații, de la acceptarea de către salariații judecătoriilor să depună jurământul legal, până la refuzul categoric de a presta acest jurământ, deși urmările erau dure pentru cei care se opuneau: darea afară din justiție, pierderea dreptului la pensie, și chiar deportarea judecătorilor în locurile natale, sau chiar deportarea din România. Întrebarea firească care se naște este ce a provocat această opoziție

¹⁰ SJANMM, FCNRBM, act nr. 971/1919, f. 2 v-4.

¹¹ SJANMM, FCNRBM, act nr. 971/1919, f. 527.

¹² Iancu 2006, p. 26.

¹³ Iancu 2006, p. 29.

feroce a multora dintre judecătorii maghiari din Transilvania? După părerea noastră principalul vinovat al acestei opoziții feroce a fost statul maghiar care, printr-o multitudine de mijloace insidioase, a reușit să creeze în Transilvania o multitudine de probleme grave, care au urmărit să slăbească forța Consiliului Dirigent care, după 1 decembrie 1918, și-a asumat efectiv guvernarea. Vom aminti aici grevele minerilor și ceferiștilor din anul 1919, propaganda care se ducea prin presa maghiară din Transilvania împotriva guvernării românești, acțiunile duse de dr. Apáthy din Cluj-Napoca, care urmăreau subminarea regimului românesc etc.

Menționăm că în rândul populației maghiare din Transilvania circulau tot felul de zvonuri și în primul rând că județul Satu Mare „va fi unguresc și nu se va ținea sub imperiul român”.¹⁴ Circulau tot felul de vești fanteziste că armata română a fost înfrântă pe Tisa și se află în retragere, jefuind populația pașnică. Sigur că într-o epocă în care informația ajungea greu la populația obișnuită, aceste zvonuri provocau temeri și mai ales erau crezute. Așa se explică apariția în 24 iunie 1919 a unui „Apel către populația județului Satu Mare” în care conducerea județului dezmințea categoric zvonurile, cerând populației să fie liniștită și să fie cu toată încrederea „în armata noastră pentru că azi aceea e una dintre cele mai puternice din lume și este în stare să vă asigure averea, liniștea și viața”.¹⁵ Notăm că armata română se afla în apărare pe Tisa, așteptând clipa pornirii la atac împotriva armatei regimului lui Béla Kun. Nota bene, apelul era adresat și populației române în rândul căreia se manifesta teama revenirii vechii stăpâniri și a răzbunărilor de care tocmai scăpase în luna aprilie 1919!

Într-o adresă, nr. 565–1919 din 11 iunie 1919, semnată de maiorul Munteanu, comandantul Companiei de jandarmi și adresată prefectului județului Satu Mare și Ugocea, informa că ziarele maghiare locale scriu împotriva regimului românesc, afirmând că județul și orașul Satu Mare vor aparține Ungariei. Există și o rezoluție a subprefectului județului, dr. I.C. Barbul, prin care atenționa ziarele „că de mai comunică interviurile primite false și tendențios o [să] sistem dreptul de apariție”¹⁶.

Situația aceasta a persistat și în anul 1920 așa cum aflăm dintr-o adresă a subprefectului I. C. Barbul, trimisă președintelui Consiliului Dirigent, Iuliu Maniu, în care se arăta că „Mulți dau crezământ zvonurilor false aduse din Ungaria... Poporul maghiar de pe sate nu ne dușmănos, numai oficianții cari n-au depus jurământ.”¹⁷

Așa că nu este de mirare că într-o atmosferă viciată de știri și zvonuri contradictorii au existat nenumărate cazuri de opunere în fața depunerii jurământului de credință față de regele Ferdinand și mai ales față de Consiliul Dirigent, considerat de marea majoritate a elitei maghiare transilvănene ca un organism nelegal. Se păstrează procesul verbal al preluării Tribunalului județean Satu Mare prin înlocuirea dr. Papolczi Gyula cu dr. Silviu Pop. Acțiunea s-a desfășurat în 25 iunie 1919 când la Tribunal s-au prezentat dr. Alexandru Racoți Filep, prefectul județului, împreună cu dr. Silviu Pop, noul președinte. Prefectul a citit dr. Papolczi decretul nr. 2644–1919 pres<idial> justiție a Consiliului Dirigent prin care dr. Silviu Pop era numit președinte al Tribunalului, acesta depunând imediat jurământul de credință. Iuliu Papolczi „a protestat contra predării oficiului, spune că e încă oficianul Ungariei, din care parte încă nu a primit nici un ordin spre a preda oficiul. Spune că el, în ședința plenară a Parchetului ținută în 23 aprilie 1919, deja a recunoscut dreptul Regatului Român și și-a declarat că rămâne în serviciul Regatului Român. Roagă ca declarația aceasta de mai sus să fie considerată ca și cum ar fi depus jurământul oficios. Oficiul Tribunalului la provocarea prefectului, îl predă noului președinte.”¹⁸

Evenimentul era consemnat și de ziarul local maghiar care anunța laconic că au fost numiți de

¹⁴ Szamos, 11 iunie 1919, p. 3.

¹⁵ Ciubotă 1989, p. 286.

¹⁶ AJSZ-SZ-B, FPJSM, IV-B-751, Actele comitetului suprem al Comitatului Satu Mare și al municipiului Satu Mare, adresa nr. 6/13 iunie 1919.

¹⁷ AICB, FCDSSGPJ, dosar. 3/1920, f. 303.

¹⁸ Iancu 2006, pp. 352–353.

către Consiliul Dirigent dr. Silviu Pop, ca președinte al Tribunalului și dr. Erdöss Francisc, fost judecător de tribunal, ca șef al Parchetului județean, amândoi cu clasa 7 de salarizare, gradul 3.¹⁹

Noul președinte, prin adresa nr.1.2.A.1/1919, informa Consiliul Dirigent că deși în 23 aprilie 1919 angajații Tribunalului și-au declarat dorința de a rămâne în serviciul statului român „În decursul vremii s-au schimbat părerile susnumiților referitor la depunerea jurământului. Am observat că judecătorii și procurorii nu numai nu vor depune jurământul oficios, ci nu vor recunoaște dreptul Consiliului Dirigent de a dispune în chestiile justiției, drept aceea ca să nu fie întreruptă jurisdicțiunea pe teritoriul județului acestuia, propun să binevoști a înrola pe avocații români pe teritoriul acesta, la judecătoriile de aici.” Întrebă dacă și notarii trebuiau să depună jurământul la fel ca avocații, cerând lămuriri unde trebuiau să fie făcute apelurile la sentințele Tribunalului.²⁰ Vom observa, ca o dovadă a proastei circulații a informațiilor, că încă din data de 18 iunie 1919 Consiliul Dirigent, prin ordonanța nr. 1200 scotea tribunalele din Arad, Bihor, Sătmăr și Maramureș de sub jurisdicția Curții de apel din Debrecen, punându-le în subordinea Curții de Apel din Oradea, nou creată.²¹

Se păstrează mai multe note ale judecătorilor sătmărene ca răspuns la cererea de a se depune jurământul de fidelitate. De la judecătoria din Arduș, judecătorul Sándor Lajos, conducătorul judecătoriei de ocol și Fazakas János, judecător de ocol, au depus jurământul prescris. În schimb funcționarii, în număr de 7 (condicar funciar, cancelarist, manipulant, diurnist, executor, suboficiant), au refuzat depunerea jurământului, deși aveau la cunoștință urmările grele ale gestului lor.²²

La Judecătoria de ocol Baia Mare 10 funcționari, mai puțin unul, au depus jurământul de fidelitate. În schimb, cei cinci judecători de ocol au refuzat depunerea jurământului, deși se află între cei care au semnat actul din 23 aprilie 1919: Daniel Sándor (era și consilier la Curtea de Casație), Csics Lajos, dr. Serly Jenő, dr. Vámos Albin, dr. Bodoky Zoltán.²³

Judecătorii și funcționarii Judecătoriei de ocol din Seini au depus în cea mai mare parte jurământul cerut, așa cum reiese dintr-un proces verbal din 30 octombrie 1919 prin care avocatul Cornel Curtițiu a depus jurământul în fața președintelui judecătoriei, Gaál István (păstrat în funcție) iar dintr-o notă, nr. XIV.L.17–18–1919 Prez. reiese că Gaál și încă 15 persoane (notar, suboficianți, cancelariști, diurniști, executor) au prestat jurământul cerut. Judecătorul Szekeres Ferencz a refuzat depunerea jurământului²⁴.

Prin adresa nr.XXV.L 17–18/1919 din 19 septembrie, Tribunalul Satu Mare informa Consiliul Dirigent că dr. Weisz Árpád, notar la Judecătoria de ocol Halmeu, provocat în 9 august să depună jurământul de credință a refuzat. A fost imediat demis și i s-a oprit salariul. Dintr-o notă a Judecătoriei Halmeu, nr. XIV.L.17.18–1919 aflăm că judecătorii Csöpey János, președintele judecătoriei și dr. Dittler Lipót au depus jurământul cerut prin ordonanța nr. 121/1919. La fel și notarii dr. Polnik Kornél și Majtényi Gyula, la care s-au alăturat și ceilalți 13 funcționari ai judecătoriei. Singurul care a refuzat depunerea jurământului a fost judecătorul Igaz Gusztáv²⁵.

Fără probleme s-a făcut preluarea Judecătoriei de ocol Șomcuta Mare în 1 septembrie 1919, așa cum reiese din adresa nr. XXV.L 17–18/1919 din 9 septembrie 1919, de către noul președinte al judecătoriei dr. Sever Pop²⁶.

Problemele cele mai mari s-au ivit la preluarea Judecătoriei de ocol Satu Mare, un număr mare de judecători refuzând depunerea jurământului. Conform notei nr. XIV.L. 17–18–1919.Prez. următorii judecători au refuzat depunerea jurământului: Morvay Károly, judecător, consilier la Curtea de Casație,

¹⁹ *Szatmármegyei közlöny*, nr. 21/1919, p. 3.

²⁰ Iancu 2006, pp. 353–354.

²¹ Ciubotă 1989, p. 280.

²² Iancu 2006, p. 415.

²³ Iancu 2006, pp. 414–415.

²⁴ Iancu 2006, pp. 413–414.

²⁵ Iancu 2006, pp. 405–406.

²⁶ Iancu 2006, p. 411.

Koós György, Füzessy Árpád, Hatvany Kálmán, dr. Bihary Kálmán, dr. Tyopay Ede. Nota mai pomenește și de două persoane care au depus jurământul și care „până acum au fost împiedecați în acest sens”, fără a detalia cine și cum le-a pus piedeci. Pentru posteritate notăm cele două nume, demne de o respectuoasă pomenire: Farkas Sándor, executor și Koszor László, servitor, zilier²⁷.

Printr-un noroc extraordinar am descoperit contestațiile celor 15 judecători și a unui grefier principal de la Tribunalul Satu Mare care au refuzat depunerea jurământului de credință și care în lunile octombrie-noiembrie 1919 erau amenințați cu expulzarea din orașul Satu Mare. Documentele se află într-o colecție particulară, în posesia noastră aflându-se copiile acestor documente valoroase.

Primul în ordine alfabetică este Aczél Gyula, fost judecător la Tribunal, care cere anularea măsurii de expulzare deoarece este dispus acum să depună jurământul cerut, mai ales că între timp se căsătorise cu o învățătoare româncă greco-catolică care la rândul ei depusese jurământul de credință. Pe cerere este o rezoluție a președintelui Tribunalului județean prin care adeverește că Aczél s-a prezentat în fața lui pentru depunerea jurământului iar cererea lui a înaintat-o Consiliului Dirigent. Rezoluția poartă data de 21 octombrie 1919²⁸.

Al doilea în ordine alfabetică este Balázs János, născut la Sighetu Marmației care locuia în Satu Mare din anul 1907 în calitate de judecător al Tribunalului județean, bolnav și internat la spitalul din Sighetu Marmației încă din august 1919. El explică că nu a depus jurământul cerut, înainte de hotărârea Conferinței de Pace, dar declara că „voi depune jurământul ca cetățean al României Mari, dacă prin hotărârea Conferinței, orașul Satu Mare va aparține glorioasei României Mari.”²⁹ Din Certificatul oficial eliberat de primăria orașului Satu Mare reiese că dobândise dreptul de reședință în oraș din 1 decembrie 1907³⁰.

Félegyházy Kálmán, judecător la Tribunalul județean, născut la Odorheiu Secuiesc avea drept de reședință în orașul Satu Mare din 27 mai 1907. Cere revocarea măsurii de expulzare datorită faptului că soția sa a fost operată și era netransportabilă.³¹ Din certificatul oficial emis de primărie reiese că el a dobândit dreptul de reședință în orașul Satu Mare începând cu data de 27 mai 1907³². I se dă și adresa din Satu Mare: Banyai ut 23.

Următorul este Füzessy Árpád, judecător de tribunal, născut în Törökszentmiklos (oraș în Ungaria, județul Jász-Nagykun-Szolnok), stabilit la Satu Mare din anul 1907. I s-a recunoscut dreptul de rezidență în oraș din anul 1916. Își motivează cererea pentru anularea hotărârii de expulzare atât prin dreptul lui de reședință în Satu Mare, cât și pe situația lui familială: „Am o familie numeroasă, cel mai tânăr copil este de 4 luni, am și un copil de 4 ani, cu care în timp de iarnă prin expulzarea în lumea mare ar fi egală cu nimicirea, iar școlarizarea celor patru copii nu s-ar putea efectua, abstrăgând și de pagubele materiale pe care le-aș suferi”³³.

Hatvany Kálmán, judecător la Judecătoria de ocol Satu Mare, născut în Ladanócz³⁴, și-a dobândit dreptul de reședință în Satu Mare începând cu data de 15 octombrie 1907³⁵. Memoriul care contestă cererea de expulzare este extrem de interesant. El credea că „îndepărtarea dintr-un oraș sau comună, poate fi efectuată numai în cazul dacă cel îndepărtat nu dispune de încredere și nu corespunde politic, precum nici nu dispune de dreptul de ședere în localitate, și nu corespunde politic, precum nici nu dispune de dreptul de ședere în localitate, situație în care ar fi expus să pribegască, de ici-colo, în lumea

²⁷ Iancu, p. 412.

²⁸ Documentul nr. 1

²⁹ Documentul nr. 3

³⁰ Documentul nr. 5

³¹ Documentul nr. 7

³² Documentul nr. 8

³³ Documentele 10 și 11

³⁴ Azi Ladmovce în Slovacia.

³⁵ Documentul nr.14

mare, precum o cometă care străbate universul de mii de ani... Nu sunt nici tâlhar, nici criminal, nici vagabond fără loc de muncă, ci o persoană care am avere privată, nu sunt nevoit să apelez pentru ajutor la nimeni, am fost numit în funcția de judecător de statul maghiar, misiune pe care am îndeplinit-o cu loialitate. În toate privințele mi-am îndeplinit serviciul cu cea mai bună știință, nefăcând discriminare față de nici o naționalitate. Am acționat în mod egal față de toate persoanele. Chiar dacă este o treabă minoră consider că nu este o crimă ca să fiu fiu de încredere al patriei mele și vreau să și rămân”.³⁶ Măcar acest judecător afirmă clar convingerile lui patriotice față de patria lui, Ungaria! El locuia pe str Békéssy Károly nr. 21 (azi str. Mărăști).

Hegedüs Gyula, judecător de tribunal, născut în Hajduböszörmény (Ungaria), era stabilit la Satu Mare din 14 septembrie 1905 când a și obținut dreptul de reședință. Aduce ca argument în favoarea sa faptul că de 48 de ani locuiește pe teritoriul Transilvaniei, administrat astăzi de Consiliul Dirigent de la Sibiu. Și-a construit deasemenea casă în orașul Satu Mare.³⁷

Hunyör Ödön, judecător la tribunal, a fost numit în funcție în data de 22 aprilie 1903. A funcționat ca președinte de complet de judecată până în data de 31 august 1919, când a fost destituit „datorită faptului că nu am depus jurământul...” Avea avere în imobile și capital în valoare de 60.000 de coroane. Menționa de asemenea, că trăia „complet retras, nu mă ocup de politică și nici nu mă voi ocupa, și în această situație aștept hotărârea Conferinței de Pace, de care depinde ce hotărâri voi lua pentru mine și familia mea.”³⁸

Următorul judecător de tribunal Knoll Béla, era născut la Várpalota în comitatul Veszprem și și-a dobândit dreptul de reședință la Satu Mare din data de 30 decembrie 1907³⁹. El nu depuse jurământul datorită faptului că „După cunoștințe sigure guvernul Karolyi m-a numit judecător la Curtea de Apel din Szepes⁴⁰. Sper că guvernul actual va menține această numire. Din acest motiv am ezitat să depun jurământul de credință solicitat de Consiliul Dirigent din Sibiu”⁴¹. El de fapt după destituirea din funcție, obține un post la Banca de Industrie și Economie, cu un salariu de 300 coroane lunar⁴².

Judecătorul de tribunal Leitner Emil era născut la Carei și era domiciliat în Satu Mare din data de 27 septembrie 1904.⁴³

Morvay Károly a fost numit judecător la tribunal din 6 septembrie 1900 când a dobândit și dreptul de reședință în orașul Satu Mare. Din 16 septembrie 1913 a fost numit la Judecătoria Satu Mare, primind și titlul de judecător de curte⁴⁴.

Pál Istvan, judecător la tribunal, locuia în Satu Mare de mai bine de 15 ani, dobândind dreptul de reședință în oraș, din data de 21 octombrie 1901⁴⁵.

Grefierul șef de la Tribunal, Polonkay Pál, locuia în Satu Mare din data de 1 decembrie 1907. El era născut în Mihalydi, o mică localitate din nordul Ungariei⁴⁶.

Judecătorul Riedl Gyula era născut la Košice, în Slovacia de azi. Era judecător de tribunal din anul 1912, iar prin hotărârea nr. 10.138/1919 a Consiliului orașului Satu Mare i s-a recunoscut dreptul de reședință în oraș. El nota în plângerea sa că dispune „de atâta avere mobilă și venituri, cu care pot asigura pe termen mai lung existența mea și a familiei mele. Fără modestie mai pot accentua că nu se pot face

³⁶ Documentul nr. 13

³⁷ Documentele nr. 16 și 17

³⁸ Documentul nr. 19.

³⁹ Documentul nr. 23.

⁴⁰ Szepes era comitat în nordul Ungariei care în urma tratatului de la Trianon a rămas în componența Cehoslovaciei.

⁴¹ Documentul nr. 21.

⁴² Documentul nr. 22.

⁴³ Documentul nr. 25 și 26.

⁴⁴ Documentul nr. 28.

⁴⁵ Documentele nr. 30 și 31.

⁴⁶ Documentele nr. 33 și 34.

obiectii privind viața mea morală și politică. Aș deveni pribeag împreună cu copiii mei de 4, respectiv de 7 ani, dacă s-ar pune în aplicare hotărârea”⁴⁷.

Judecătorul de tribunal Rozgonyi Viktor era născut în comuna Pui, din județul Hunedoara, la 26 martie 1895 și locuia în Satu Mare din 14 ianuarie 1908, dobândindu-și și dreptul de reședință în oraș.⁴⁸

Certificatul oficios al Primăriei era eliberat din 8 aprilie 1910 pentru a-i servi fiului său Viktor pentru înscrierea la Școala militară⁴⁹.

Szabó Istvan, judecător de tribunal, era născut la Odorheiu Secuiesc și invoca în sprijinul contestației sale împotriva expulzării că „După cunoștința mea conform hotărârii Consiliului Dirigent cei care s-au născut pe teritoriul consiliului nu cad sub incidența expulzării”⁵⁰.

Ultimul este Tóth János, născut în Carei, locuia în Satu Mare din 23 ianuarie 1913, când a dobândit dreptul de rezidență, după cum rezultă din certificatul eliberat de primărie. El apelează la argumentul că ordinul nr. 8.272 din 18 iulie 1919 al Consiliului Dirigent nu a fost cunoscut în orașul Satu Mare și mai ales la faptul că ordinul se referă la verificarea și luarea în evidență a străinilor, „dar eu potrivit acestei hotărâri nu pot fi socotit străin deoarece mi s-a recunoscut dreptul de rezidență prin actul nr. 10.135/1919. Eu care m-am născut în Carei, deci pe teritoriul administrat de Consiliul Dirigent Român, în baza acestui ordin nu pot fi socotit străin”⁵¹.

La dosar se păstrează și o adresă a primarului orașului Satu Mare adresată prefectului județului Satu Mare în care îi cere să soluționeze cele 16 plângeri ale judecătorilor care urmau să fie expulzați din oraș ca urmare a hotărârii nr. 11.786/1919 a Căpitanului de Poliție Satu Mare deoarece „domnia voastră v-ați rezervat dreptul de soluționare a contestațiilor privind expulzările. El îi atrage atenția prefectului că cei mai mulți dintre aceștia și-au dobândit dreptul de rezidență în orașul Satu Mare și astfel „în posesia acestui drept civil nu poate fi executată expulzarea”⁵².

Am prezentat cazurile celor 15 judecători și un grefier de la tribunal destul de amănunțit pentru a arăta că în afară de unul care și-a asumat cu bărbăție motivul principal pentru care nu a depus jurământul de credință față de regele Ferdinand și Consiliul Dirigent, restul au căutat tot felul de motive reale sau închipuite pentru a-și justifica refuzul.

Odiseea judecătorilor sătmăreni nu s-a oprit aici. Cu toată opoziția feroce a celor din justiția sătmăreană, noile autorități au reușit să asigure funcționarea instituțiilor și totodată să asigure desfășurarea unor evenimente importante din viața județului și a orașului. Se păstrează procesul verbal al adunării municipalității orașului Satu Mare, desfășurată în sala de ședințe a primăriei în care s-a stabilit lista persoanelor care urmau să facă parte din comisiile de alegere care trebuiau să asigure buna desfășurare a alegerilor pentru primul Parlament al României Mari (începutul lui noiembrie 1919). Orașul Satu Mare a fost împărțit în 8 cercuri electorale.

Președintele primului cerc electoral a fost ales Francisc Erdöss, procuror șef adjunct. Înlocuitor era dr. Keresztszeghy Sándor, avocat și președintele Baroului. Secretar era Ignațiu Micle, funcționar la tribunal.

La cercul al III-lea președinte era dr. Șuta Ioan, judecător de tribunal, adjunct era dr. Borgida Lajos, avocat.

La al IV-lea cerc electoral adjunctul secretarului era Filip Ioan, funcționar la tribunal. La al V-lea cerc, secretarul comisiei era Bota Sebestyen, procuror la tribunal⁵³. Deci, se reușise la Tribunalul județean

⁴⁷ Documentele nr. 36 și 37.

⁴⁸ Documentele nr. 38 și 39.

⁴⁹ Documentul nr. 39.

⁵⁰ Documentul nr. 41.

⁵¹ Documentele nr. 43 și 44.

⁵² Documentul nr. 46.

⁵³ AICB, FCDAG, dosar 31–1919, ff. 557–558.

ca într-un timp scurt să se acopere deficitul de personal și mai mult să participe din plin la desfășurarea alegerilor parlamentare.

Nici cei 15 judecători demși nu au persistat toți în opoziția lor față de România Mare. Din presa vremii am extras două informații care vin în sprijinul afirmației de mai sus. Astfel, la sfârșitul anului președintele judecătorei locale Satu Mare, dr. Dittler Lipót, unul dintre cei care depuseră jurământul a fost transferat la judecătoria locală Halmeu tot ca șef de judecătorie. Aczél Gyula, judecător de ocol a fost strămutat în orașul Satu Mare ca președinte al judecătorei Satu Mare⁵⁴. Acesta fusese unul dintre cei 15 judecători amenințați cu expulzarea la 1 noiembrie 1919.

Un alt judecător aflat în anul 1919 pe lista celor ce urmau să fie expulzați a revenit la sentimente mai bune față de statul român.

Leitner Emil, judecător de instrucție și soția sa Toth Margit, sufereau la 1 noiembrie 1919 o pierdere grea prin moartea fiului lor Lászó care moare într-un spital din Budapesta suferind de encefalopatie. În primăvară tânărul obținuse bacalaureatul cu excelență la gimnaziul romano-catolic din Satu Mare. S-a îmbolnăvit când era voluntar în Divizia de secui. Părinții lui au ajuns la el la spital doar cu câteva zile înainte să moară. I-au adus trupul acasă și l-au înmormântat la Satu Mare⁵⁵. Deci, încă un judecător care nu a fost expulzat din oraș și și-a continuat viața aici.

Oricum trebuie să remarcăm că atitudinea judecătorilor din justiția sătmăreană a îngreunat mult desfășurarea în bune condițiuni al actului de justiție. Este și faptul pe care îl remarcă prefectul județului Satu Mare dr. Alexandru Racoți Filip care în raportul pe care îl trimite Consiliului Dirigent la începutul anului 1920 scria că „justiția afară de câțiva magistrați unguri care au depus jurământul e compusă din români... personalul însă e insuficient⁵⁶. Deci se reușise într-o perioadă scurtă de timp înlocuirea cu români (mai ales avocați) a magistraților unguri care refuzaseră să depună jurământul de credință față de regele Ferdinand și Consiliul Dirigent.

Despre soarta celor 15 judecători maghiari care ar fi trebuit să fie expulzați la 1 noiembrie 1919 deocamdată nu putem spune nimic. Poate cercetările viitoare vor descoperi noi date și documente care să ne ajute să completăm informațiile referitoare la această problemă.

⁵⁴ *Szatmármegyei Közlöny*, nr. 3/1920, p. 3.

⁵⁵ *Nagybányai Hírlap*, nr. 46/1919, p. 3.

⁵⁶ AICB, FCDSSGPJ, dosar 3/1920, ff. 304–305.

ANEXE:

Documentul 1

1919 octombrie 21, Satu Mare. Aczel Gyula declară că este dispus să depună jurământul de credință pentru regele Ferdinand și Consiliul Dirigent pentru că s-a căsătorit între timp cu o învățătoare româncă care a depus deja jurământul.

Stimate domnule comandant!

În baza hotărârii emise de domnul comandant sub nr. 11786/1919 până la data de 1 noiembrie 1919 trebuie să părăsesc orașul Satu Mare împreună cu familia.

Având în vedere că în data de astăzi am introdus cererea președintelui Tribunalului din Satu Mare pentru depunerea jurământului, precum și faptul că între timp m-am căsătorit cu o învățătoare de naționalitate română care a fost numită în funcție de Consiliul Național Român, care a și depus deja jurământul cerut, respectuos vă rog domnule comandant să înlăturați executarea hotărârii în privința mea și a familiei mele.

Cu onoare Aczél Gyula, fost judecător de Tribunal
1919 X 14 L. 17-18/70 pres<idial>

Adeveresc că domnul Iuliu Aczel sub numărul de mai sus s-a prezentat pentru depunerea jurământului și cererea lui se va susține Consiliului Dirigent.

Satu Mare 21 octombrie 1919 S. Pop, preș<edinte>

<f.1 v:>

Onoratul domn comandant al Poliției Satu Mare
<Ștampilă cu inscripția:>

Oficiul Căpitanatului de Poliție al orașului Satu Mare

Intrat în 21 octombrie 1919 Nr. 12.902

<Ștampilă cu inscripția:>

Municipalitatea orașului liber Satu Mare Nr. 10.501/1919.

Documentul 2

1919 octombrie 30, Satu Mare. Comandantul poliției Satu Mare cere Consiliului orașenesc să rezolve cu precădere cererea lui Aczél Gyula, fost judecător, deoarece termenul de expulzare a acestuia este 1 noiembrie 1919.

Nr. 12.902/1919 Comandantul poliției

Prea stimat Consiliu!

Vă înaintez cererea introdusă în termenul hotărârii de expulzare nr. 11786/1919 cu rugămintea să binevoiți a o soluționa cu precădere, deoarece data expulzării expiră la 1 noiembrie, anul curent.

Satu Mare, 30 octombrie 1919

Comandant de poliție

<f.1 verso:>

Ștampilă cu inscripția: Consiliul orașului liber Satu Mare. Intrat în 30 octombrie 1919 Nr. 10.501.

Documentul 3

1919 octombrie 23, Satu Mare. Balázs János fost judecător la Tribunalul Satu Mare declară că va depune jurământul de credință regelui Ferdinand în funcție de hotărârile Conferinței de Pace.

Prea stimat oficiu al Căpitanatului de Poliție

Împotriva hotărârii definitive nr. 11.786/1919 comunicată subsemnatului la data de 17 octombrie introduc prezenta plângere, respectiv cererea de reexaminare împotriva acesteia cu rugămintea să aveți onoarea să înaintați cererea autorității competente pe care o rog ca în privința mea să anuleze, respectiv să abroge această hotărâre.

În motivarea cererii mele invoc faptul că locuiesc din 1907 în orașul Satu Mare în calitate de judecător al Tribunalului Satu Mare și de atunci sunt locuitor pașnic al orașului respectând ordinea legală, fiind un cetățean

care îmi achit impozitele, contribuind la toate obligațiile publice și până în prezent dobândindu-mi și dreptul de reședință și astfel nu pot fi supus expulzării chiar dacă nu am depus jurământul de cetățenie în calitate de funcționar public înainte de hotărârea Conferinței de Pace, dar declar că voi depune jurământul ca cetățean al României Mari, dacă prin hotărârea Conferinței orașul Satu Mare va aparține glorioasei României Mari. Această hotărâre va interveni în scurt timp ca pe timp de iarnă să se aducă expulzarea mea nu este omenesc și echitabil.

Cu respect amintesc că dispun de proprietate privată și chiar dacă nu voi primi salariul nu va fi necesar să fiu întreținut de oraș. Am avere privată în Sighetu Marmației, iar în Satu Mare depozit bancar. Pe lângă asta în Satu Mare am o proprietate mică care este suficientă pentru asigurarea existenței mele. Mai reamintesc că nici înainte de ocuparea orașului, nici după, nu s-au ivit împotriva mea reclamații din motive politice și sociale, ba chiar în interesul public și social am desfășurat activitate dezinteresată și neobosită în calitate de președinte al Comisiei locale a orașului.

Din august anul curent sunt bolnav și astfel sunt absent legal de la activitate și din oraș. În prezent sunt bolnav și sub tratament medical la Sighetu Marmației. Astfel, în starea mea de boală hotărârea de expulzare nu poate fi eficientă. În baza acestor motive repetând cererea de mai sus rămân cu onoare.

Balázs János, judecător de Tribunal

P.S. Susțin plângerea mea introdusă la acest obiect.

<f.1 v:>

ad 12875 intrat 23 octombrie 1919

Onorate d-le comandant al Poliției Satu Mare

Balázs János judecător fiscal regal, acum locuitor în Sighetu Marmației str. Timar nr. 69.

<ștampilă cu inscripția:> Municipality orașului liber Satu Mare. Nr. 10.515/1919

Documentul 4

1919 octombrie 21, Satu Mare. Balázs János invocă motivul împotriva expulzării sale faptul că este bolnav și nu poate să-și transporte bunurile.

Onorat D-le comandant!

Plângerea introdusă împotriva hotărârii nr. 11.786/1919 și o susțin în fața autorității superioare și rog să o înlăturați pentru următoarele motive:

Din 31 decembrie 1907 locuiesc în calitate de judecător numit. De peste 14 ani am dobândit dreptul de rezidență ce o dovedesc cu actul anexat.

În prezent zac bolnav în Sighetu Marmației (str. Timár, nr. 69), vindecarea mea mai durează câteva luni, ce voi dovedi cu act medical, astfel nu mă pot îngriji de transportarea mobilierului meu.

Cu respect, Balázs János, judecător de Tribunal

Documentul 5

1919 octombrie 20, Satu Mare. Consiliul orașului liber regal Satu Mare adevărește că Balázs János, fost judecător de tribunal este locuitor al orașului din 1 decembrie 1907 și astfel și-a dobândit dreptul de rezidență și nu poate fi expulzat.

Nr. 10.140/1919

Certificat oficial

Consiliul orașului liber regal Satu Mare în baza cercetării adevărește că Balázs János, născut în Sighetu Marmației, din 1 decembrie 1907 locuiește în Satu Mare, este judecător de tribunal și în baza legii 22, art. 10 din 1886 și hotărârea administrativă 1702/1907 și-a dobândit reședința în orașul liber Satu Mare.

Drept pentru care am eliberat prezentul certificat oficial spre a-i folosi ca anexă la plângerea împotriva hotărârii definitive nr. 11.786/1919 a comandantului poliției Satu Mare și a fost eliberat după achitarea taxei de timbru și celelalte taxe. Eliberat în baza hotărârii Consiliului orașenesc. Satu Mare la 20 octombrie 1919.

Secretar Primar, Ferențiu Augustin

<f.1 verso:>

Ștampilă cu inscripția: Consiliul orașului liber Satu Mare
Nr. 10515/1919

Documentul 6

1919 octombrie 30, Satu Mare. Comandantul poliției Satu Mare înaintează cererea lui Balázs János privind soluționarea cu precădere a expulzării sale.

Nr.12875/1919

Stimat Consiliu!

Întrucât Balázs János, judecător la tribunal a introdus în termen contestația împotriva hotărârii de expulzare nr. 11.786/1919 vă înaintez cererea pentru soluționare de gradul doi (instanța a doua) și vă rog să o soluționați cu precădere deoarece termenul de expulzare expiră la 1 noiembrie anul curent.

Satu Mare, 30 octombrie 1919

Șeful Poliției

<f.1 verso:>

Ștampilă cu inscripția: Consiliul orașului liber Satu Mare, intrat în 30 octombrie 1919, nr. 10.515.

Documentul 7

1919 octombrie 21, Satu Mare. Félégyházy Kálmár, fost judecător la tribunal invocă motive medicale grave ale soției sale împotriva expulzării sale.

Stimate domnule comandant!

Referitor la hotărârea definitivă 11.786/1919 anexează certificatul oficial din care rezultă că dispun de ședere în orașul Satu Mare, deci nu pot fi expulzat de aici.

La anexa 2 depun certificatul medical din care rezultă că soția mea a suferit o operație grea, astfel că expulzarea este imposibilă.

Cu respect vă rog să retrageți această hotărâre definitivă față de mine.

Satu Mare, 21 octombrie 1919

dr. Félégyházy Kálmár

Documentul 8

1919 octombrie 20, Satu Mare. Consiliul orașului Satu Mare îi eliberează lui Félégyházy Kálmár, fost judecător la tribunal, un atestat oficios din care rezultă că este judecător la Satu Mare din 27 mai 1907 când a dobândit și dreptul de rezidență și astfel că nu poate fi expulzat.

10102/919

Certificat oficios

În urma cercetărilor efectuate de Consiliul orașului liber regal Satu Mare, certificăm că dr. Félégyházy Kálmár, născut în Odorheiul secuiesc și-a dobândit dreptul de reședință în Satu Mare în 27 mai 1907, în baza legii XXII/1886, paragraful 6 și 10 și respective hotărârea administrativă nr. 1.707/1907. S-a eliberat prezentul certificat pentru a-i servi la plângerea împotriva hotărârii definitive 11.786/1919, prevăzut cu ștampilă oficială după achitarea taxei de timbru și a celorlalte taxe.

Dat la 20 octombrie 1919 în ședința consiliului.

Secretar Primar,
Ferențiu <Augustin>

<f.1 verso:> sigiliu cu inscripția:

Municipalitatea orașului liber Satu Mare
Nr. 10504/1919

Documentul 9

1919 octombrie 30, Satu Mare. Comandantul poliției Satu Mare cere consiliului orașului soluționarea cu precădere a cererii lui Félégyházy Kálmár, deoarece termenul de expulzare este 1 noiembrie 1919

Nr. 12914/1919

Stimat Consiliu!

Întrucât dr. Félégyházy Kálmár, judecător de tribunal a introdus plângere împotriva hotărârii definitive nr. 11768/1919 a Comandamentului Poliției, vă înaintez cererea pentru soluționare cu precădere întru-cât termenul de expulzare este 1 noiembrie anul curent.

Satu Mare 30 octombrie 1919

Comandantul Poliției

<f.1 verso:>

Consiliul orașului liber Satu Mare

Intrat 30 octombrie 1919 Nr. 10.504

Documentul 10

1919 octombrie 22, Satu Mare. Füzessy Árpád, fost judecător de plasă, invocă motive umane privind expulzarea sa, precum și faptul că de la începutul anului 1916 a dobândit drept de rezidență în orașul Satu Mare .

Domnule comandant al poliției!

Fac plângere împotriva hotărârii definitive 11.786 /1919 și vă rog să înaintați plângerea împreună cu anelele autorității supreme.

Hotărârea dumneavoastră este jignitoare, păgubitoare deoarece din certificatul oficial anexat prezentei mi s-a recunoscut dreptul de reședință în orașul Satu Mare, la începutul anului 1916, deci sunt cetățean al orașului Satu Mare, care nu a săvârșit vreo infracțiune politică sau de drept comun, nu sunt cerșetor, am ocupație pe teritoriul orașului Satu Mare, astfel față de mine nu se pot aplica regulile de escortare.

Am o familie numeroasă, cel mai tânăr copil este de 4 luni, am și un copil de 4 ani, cu care pe timp de iarnă prin expulzarea în lumea mare ar fi egală cu nimicirea, iar școlarizarea celor 4 copii nu s-ar putea efectua, abstrăgând și de pagubele materiale pe care le-aș putea suferi.

Rog deci pe d-nul comandant să suspendați această hotărâre definitivă.

Cu respect,
Füzessy Árpád, judecător de ocol

<f.1 verso:>

D-lui comandant al Poliției Satu Mare

Plângerea lui Füzessy Árpád locuitor în Satu Mare, judecător de ocol împotriva hotărârii nr. 11.786/1919

<Ștampilă cu inscripția: >

Oficiul comandantului de poliție al orașului liber Satu Mare. Intrat la 22 octombrie 1919 Nr. 12929

<Ștampilă cu inscripția: >

Municipalitatea orașului liber Satu Mare

Nr. 10512/1919

Documentul 11

1919 octombrie 21, Satu Mare. Consiliul orașului liber regal Satu Mare adevărește că Füzessy Árpád, fost judecător de ocol, are drept de reședință în Satu Mare din anul 1907 și astfel că nu poate fi expulzat.

Nr. 10186/1919

Certificat oficial

În baza cercetărilor efectuate de Consiliul orașului liber regal Satu Mare adevărim că Füzessy Árpád, născut în Törökszentmiklos⁵⁷, locuitor în Satu Mare din anul 1907, judecător de tribunal în Satu Mare din anul 1907,

⁵⁷ Oraș în Ungaria, în județul Jász-Nagykun-Szolnok.

în baza legii XXII/1886, paragraful 10 și a hotărârii administrative 1702/1907, precum și a hotărârii consiliului orașului din 5 februarie 1916 și 1763/916 a dobândit drept de reședință.

S-a eliberat prezentul certificat oficial pentru a-i servi ca justificare la contestația introdusă împotriva hotărârii definitive nr. 11786/1919, aplicându-se ștampila oficială după încasarea taxei de timbru și a taxelor.

Ținută în ședința consiliului Satu Mare 21 octombrie 1919

Secretar Primar
Ferențiu <Augustin >

<f.1 verso:>

<Ștampilă cu inscripția:>

Municipalitatea (Autoritatea legală) orașului liber Satu Mare.

Nr. 10512/1919

Documentul 12

1919 octombrie 30, Satu Mare. Cerere a comandantului poliției orașului Satu Mare către consiliul orașului de soluționare cu precădere a hotărârii de expulzare a lui Füzessy Árpád.

Nr. 12929/1919

Onorat Consiliu!

Vă înaintez cererea formulată de Füzessy Árpád, judecător de ocol, împotriva hotărârii de expulzare nr. 11786/1919 a comandantului poliției, pe care o înaintez cu rugămintea de a fi soluționată cu precădere deoarece la 1 noiembrie anul curent expiră hotărârea de expulzare.

Satu Mare 30 octombrie 1919

Comandantul Poliției

<f.1 verso:>

<Ștampilă cu inscripția:>

Consiliul orașului Satu Mare, intrat în 30 Octombrie 1919 Nr. 10512.

Documentul 13

1919 octombrie 21, Satu Mare. Hátvány Kálmán, fost judecător de ocol, introduce plângere împotriva hotărârii de epulzare nr. 11786/1919 a comandantului poliției, deoarece a dobândit drept de rezidență în oraș din anul 1907.

Stimate domnule comandant al Poliției Satu Mare

În baza hotărârii definitive 11786/1919 al Căpitănatului de Poliție Satu mare mi s-a adus la cunoștință de către președintele tribunalului că până la data de 1 noiembrie trebuie să părăsesc orașul cu întreaga familie, în caz contrar mi se vor aplica dispozițiile regulilor de escortare împotriva mea. Iau la cunoștință că această hotărâre este definitivă, astfel nu poate fi atacată cu apel.

Întru-cât nu mă pot folosi de apel, nu pot formula obiecții juridice, astfel formulez prezenta plângere și rog ca aceasta să fie înaintată organului competent.

După umila mea părere îndepărtarea dintr-un oraș sau comună acum în secolul al XX-lea cu forța publică, poate fi efectuată numai în cazul dacă cel îndepărtat nu dispune de încredere și nu corespunde politic, precum nici nu dispune de dreptul de ședere în localitate, situație în care ar fi expus să pribegască, de ici-colo, în lumea mare, precum o cometă care străbate universul de mii de ani. Dar eu locuiesc în Satu Mare din noiembrie 1907, deci de 12 ani fără întrerupere. Am dobândit dreptul de ședere și dreptul de rezidență, la locul meu natal nu este posibil, pierzând acest drept de mai mulți ani. Faptul că locuiesc de la data arătată mai sus, deci de mulți ani, în Satu Mare, lucru cunoscut de președintele Tribunalului și de comandantul de poliție, dar dacă este necesar acest lucru îl voi dovedi și în mod oficial. Este neîndoielnic că este cunoscut dreptul meu de ședere și de către comandamentul poliției precum și faptul că acest drept câștigat are temelie ca orice drept câștigat și respectat de orice stat civilizată atât în trecut cât și în prezent.

Sper că nu încapă îndoială că nu sunt o persoană lipsită de încredere. Nu sunt nici tâlhar, nici criminal, nici

vagabond fără loc de muncă, ci o persoană care am avere privată, nu sunt nevoit să apelez pentru ajutor la nimeni, am fost numit în funcție de judecător de statul maghiar, misiune pe care am îndeplinit-o cu loialitate. În toate privințele mi-am îndeplinit serviciul cu cea mai bună știință, nefăcând discriminare față de nici o naționalitate. Am acționat în mod egal față de toate persoanele.

Chiar dacă este o treabă minoră, consider că nu este o crimă ca să fiu un fiu de încredere al patriei mele și așa vreau să și rămân. Mă consider un om tot așa de cinstit ca oricare cetățean al unui stat de 20.000.000. Ce motiv ar fi cauzat ca să fiu expulzat?

Sunt destul de multe persoane care în timpul războiului au ajuns aici, sunt lipsite de încredere și care desfășoară activități comerciale care au cauzat scumpirea și criza de locuințe. Ori eu sunt mai prejos decât aceștia?

Executarea acestei măsuri pe timpul acesta este incompatibilă cu sentimentele umane și în aceste vremuri cu condiții de trai foarte grele aș fi nevoit să mă leapăd de bunurile mele pe care nu le-aș mai putea redobândi datorită scumpirii.

Rog deci ca prezenta plângere să fie înaintată autorității competente.

Rămân cu respect 21 octombrie 1919

Hátvány Kálmán, judecător de ocol (plasă)

<f.1 verso:>

Stimatului domn comandant al Poliției Satu Mare

Plângerea lui Hátvány Kálmán judecător de ocol din Satu Mare (Békesesy Károly utca) împotriva hotărârii 11.786/1919

<Ștampilă cu inscripția:> Oficiul Comandantului Poliției orașului liber Satu Mare

intrat 21 octombrie 1919 Nr. 12916

<Ștampilă cu inscripția:>

Municipalitatea orașului liber Satu Mare Nr. 10513/1919

Documentul 14

1919 octombrie 21, Satu Mare. Certificat oficial al Consiliului orașului Satu Mare din care rezultă că Hátvány Kálmán, judecător de ocol și-a dobândit dreptul de reședință încă din anul 1907 și prin urmare nu poate fi expulzat.

Nr. 10.144/1919

Certificat oficial

În urma cercetărilor efectuate de Consiliul orașului liber regal Satu Mare, certificăm că Hátvány Kálmán, judecător de ocol, născut la Ladanócz, și-a dobândit dreptul de reședință la data de 15 octombrie 1907, în baza legii XXII din 1886, paragraful 10, respectiv hotărârea administrativă 1707/1907. S-a eliberat prezentul certificat după încasarea taxei de timbru și taxelor pentru a-i servi la plângerea introdusă împotriva hotărârii definitive nr. 11.786/1919 emisă de comandamentul de poliție.

Dat la 21 octombrie 1919 în ședința Consiliului orașului liber regal Satu Mare.

Secretar Primar

<f.1 verso:>

<Ștampilă cu inscripția:>

Municipalitatea a orașului liber Satu Mare Nr. 10513/1919

Documentul 15

1919 octombrie 30, Satu Mare. Comandantul poliției Satu Mare înaintează consiliului cererea depusă de Hátvány Kálmán împotriva expulzării pentru a fi soluționată cu precădere.

Nr. 12916 Căpitănatul de poliție

Stimate consiliu!

Întrucât Hátvány Kálmán, judecător de ocol, a introdus plângere împotriva hotărârii definitive de expulzare nr. 11.786/1919 emisă de Comandamentul de Poliție Satu Mare, vă înaintez această plângere cu rugămintea să fie soluționată cu precădere, deoarece termenul de expulzare expiră la 1 noiembrie anul curent.

Satu Mare 30 oct. 1919

Comandant de poliție

<f.1 verso:>

<Ștampilă cu inscripția:> Consiliul orașului liber Satu Mare

Intrat în 30 octombrie 1919 Nr. 10513

Documentul 16

1919 octombrie 21, Satu Mare. Plângere împotriva hotărârii de expulzare a lui Hegedüs Gyula, judecător locuia de 48 de ani pe teritoriul Transilvaniei iar din anul 1905 a dobândit drept de rezidență în orașul Satu Mare.

Stimate domnule comandant al poliției!

Fac prezenta plângere împotriva hotărârii nr. 11786/1919 pentru următoarele motive. Am ocupat funcția de judecător numit la Tribunalul din localitate la data de 14 septembrie 1905. Soția în anul 1906 a cumpărat un loc pe care am construit o casă și în calitate de proprietar suport taxele comune și impozitul, astfel dobândind dreptul de rezidență. Acest lucru îl dovedesc cu certificatul oficios anexat.

De 48 de ani locuiesc pe teritoriul administrat (azi n.n.) de Consiliul Dirigent de la Sibiu. Casa de locuit a fost construită din averea proprie a soției, creând astfel bază de impozitare. Nu ocupăm locuința cu chirie din fața altora. Pentru cele expuse mai sus solicităm cu respect ca autoritatea supremă să desființeze hotărârea privind expulzarea.

Cu tot respectul,

Hegedüs Gyula
judecător de curte

<f.1 verso:>

Oficiul Comandantului Poliției orașului liber Satu Mare, intrat 21 octombrie 1919 Nr. 12877

Plângere împotriva hotărârii definitive 11.768/1919 a comandamentului Poliției Satu Mare a lui, Hegedüs Gyula, judecător de curte, locuitor în Satu Mare.

<Ștampilă cu inscripția:> Oficiul Comandantului Poliției orașului liber Satu Mare

intrat 21 octombrie 1919 Nr. 12877

<Ștampilă cu inscripția:> Municipalitatea orașului liber Satu Mare Nr. 10505/1919

Documentul 17

1919 octombrie 21, Satu Mare. Consiliul orașului liber regal Satu Mare adevărește că Hegedüs Gyula, fost judecător, și-a dobândit dreptul de rezidență în oraș din 14 septembrie 1905 și astfel nu poate fi expulzat.

Nr. 10135/919

Certificat oficios!

În urma cercetărilor efectuate de Consiliul orașului liber regal Satu Mare, certificăm că Hegedüs Gyula, născut la Hajduböszeményi⁵⁸, și-a dobândit dreptul de reședință în Satu Mare în 14 septembrie 1905, în baza legii XXII/1886, paragraful 10 și hotărârea administrativă nr. 1702/1907.

S-a eliberat prezentul certificat oficial după încasarea taxei de timbru și taxelor pentru a-i servi la plângerea introdusă împotriva hotărârii administrative nr. 11786/1919 emisă de Comandantul Poliției.

Satu Mare în ședința consiliului din 21 octombrie 1919

Secretar primar
Ferențiu <Augustin>

<f.1 verso:>

Municipalitatea orașului liber Satu Mare. Nr. 10.505/1919

⁵⁸ Localitate în Ungaria, județul Hajdu-Bihar.

Documentul 18

1919 octombrie 30, Satu Mare. Comandantul poliției Satu Mare cere consiliului să soluționeze cu precădere cererea lui Hegedüs Gyula, fost judecător, deoarece termenul de expulzare este 1 noiembrie 1919.

Nr. 12.887/1919 Comandantul Poliției

Onorat Consiliu!

Întrucât Hegedüs Gyula, judecător la curte a introdus plângere împotriva hotărârii definitive de expulzare nr. 11.786/1919 a Comandamentului Poliției, vă înaintez plângerea, ca instanță de gradul al II-lea, cu precădere, deoarece termenul de expulzare expiră la 1 noiembrie anul curent.

Satu Mare 30 octombrie 1919

Căpitan de Poliție

<f.1 verso:>

Consiliul orașului Satu Mare

Intrat în 30 octombrie 1919 Nr. 10505

Documentul 19

1919 octombrie 20, Satu Mare. Hunyör Ödön, în 31 august 1919 a fost eliberat din funcție pentru că nu a depus jurământul de fidelitate. El pomenește că așteaptă hotărârea Conferinței de Pace pentru a lua o hotărâre privind familia sa.

Onorat domn Căpitan de Poliție!

Împotriva hotărârii nr. 11.786/1919 privind expulzarea judecătorilor de tribunal care nu au depus jurământul introduc prezenta plângere, motivată cu următoarele. Am fost numit judecător la Tribunalul regal din Satu Mare la 22 aprilie 1903. Am ocupat acest post la data de 30 mai, dată de la care am funcționat fără întrerupere până în data de 12 martie 1908, având gradația 8. De la această dată până în 4 aprilie 1915 având gradația 7 și în sfârșit de la această dată am funcționat în calitate de președinte de complet până la 31 august când datorită faptului că nu am depus jurământul am fost eliberat din funcție.

Potrivit celor de mai sus am locuit fără întrerupere și am îndeplinit funcții publice timp de 16 ani și jumătate, dobândind dreptul de reședință în oraș. Aceste fapte sunt de notorietate publică care pot fi verificate în tabloul de funcții de la tribunal, respectiv prin actele originale de numire pe care le prezint.

Dovedesc astfel că locuiesc în acest oraș fără întrerupere de mai mult de 15 ani în calitate de judecător de tribunal și președinte de complet.

Astfel, solicit prin cererea mea înaintată Comandantului de Poliție în baza competenței sale să înlătore măsura (de expulzare n.n.). Menționez că am o avere în imobile și capital în valoare de 60.000 coroane, la cerere pot dovedi că am funcție renumerată la societatea de pădure astfel mă pot întreține atât pe mine, cât și pe familie, fără ajutor.

Menționez în sfârșit, că trăiesc total retras, nu mă ocup de politică și nici nu mă voi ocupa și în această situație aștept hotărârea Conferinței de Pace, de care depinde ce hotărâri voi lua pentru mine și familia mea.

Cu deosebit respect,
Hunyör Ödön, judecător de tribunal

<f. 2 verso: >

Onoratului domn Traian Puticiu, comandantul Poliției Satu Mare

Plângerea lui Hunör Ödön, președinte și locuitor al orașului Satu Mare, împotriva hotărârii 11.786/1919 de expulzare.

<Ștampilă cu inscripția:>Oficiul Comandantului Poliției orașului liber Satu Mare. Intrat în 20 octombrie 1919, Nr. 12846.

<Ștampilă cu inscripția:>Municipalitatea orașului liber Satu Mare, Nr. 10514/1919

Documentul 20

1919 octombrie 30, Satu Mare. Comandantul poliției Satu Mare cere Consiliului soluționarea cu precădere a plângerii lui Hunyör Ödön împotriva expulzării deoarece termenul este 1 noiembrie 1919.

Nr. 12.846/1919 Comandantul poliției

Stimat Consiliu!

Vă înaintez cererea formulată de Hunyör Ödön, președinte de complet, împotriva hotărârii de expulzare nr. 11.786/1919, a comandantului poliției, pentru a fi soluționată de instanța de gradul II, cu mențiunea să fie soluționată cu precădere, deoarece la 1 noiembrie anul current expiră hotărârea de expulzare.

Nu pot anexa actele anexate ale hotărârii de bază deoarece în lipsa comandantului actele sunt închise.

Satu Mare, 30 octombrie 1919

Căpitanatul de poliție

Documentul 21

1919 octombrie 21, Satu Mare. Plângerea lui Knoll Béla împotriva expulzării din Satu Mare este susținută prin faptul că are drept de rezidență în oraș din 30 decembrie 1907, precum și un serviciu permanent și venituri necesare pentru a se întreține.

Magnifice Domnule Căpitan al poliției!

Introduc plângere împotriva hotărârii nr. 11786/1919 pentru următoarele motive:

Din actul atașat rezultă că 30 decembrie 1907 locuiesc în orașul Satu Mare, în calitate de judecător numit, plătesc impozite, astfel am dobândit dreptul de reședință. Din actul anexat rezultă că am ocupație permanentă din care am venituri și mă pot întreține împreună cu familia din veniturile mobile de care dispun.

Locuiesc în locuința soacrei mele, deci nu ocup o locuință din fața nimănui. După cunoștințe sigure guvernul Károlyi m-a numit judecător la Curtea de Apel din Szepes⁵⁹. Sper că guvernul actual va menține această numire. Din acest motiv am ezitat să depun jurământul de credință solicitat de Consiliul Dirigent din Sibiu.

Cu respect vă rog să înaintați plângerea mea autorităților superioare, unde solicit desființarea hotărârii de expulzare.

Cu respect, Knoll Béla judecător de tribunal

<f.2 verso: >

Căpitanul de Poliție a orașului regal liber Satu Mare

Plângerea lui Knoll Béla, locuitor în Satu Mare, judecător de tribunal împotriva hotărârii nr. 11786/1919.

Ștampilă cu inscripția: Oficiul Comandantului Poliției orașului liber Satu Mare. Intrat în 21 octombrie 1919, Nr. 12876.

Ștampilă cu inscripția: Municipalitatea orașului liber Satu Mare, Nr. 10514/1919

Documentul 22

1919 septembrie 10, Satu Mare. Conducerea Băncii de Industrie și Comerț din Satu Mare certifică faptul că Knoll Béla este angajatul ei cu un salariu de 300 de coronae pentru o perioadă de probă de șase săptămâni.

Stimate domn Knoll Béla, Satu Mare

La oferta dumneavoastră Direcțiunea noastră cu plăcere vă asigură însușirea politicii bancare, deocamdată vă angajăm pentru timp de probă cu un salariu de 300 coroane iar după șase săptămâni direcțiunea va decide în ce calitate veți funcționa și va fi stabilit și salariul.

Vă rugăm să vă prezentați la domnul director Asztalos la data de 15 a lunii curente de la care veți primi sarcinile de serviciu.

Cu tot respectul,

Banca de industrie și comerț

⁵⁹ Un mic comitat din nordul Ungariei care în urma tratatului de la Trianon va intra în componența Cehoslovaciei, așa că judecătorul își făcea speranțe degeaba!

<f.1 verso: >

Ștampilă cu inscripția: Municipalitatea orașului liber Satu Mare, Nr. 10514/1919

Documentul 23

1919 octombrie?, Satu Mare. Certificat oficial al consiliului orașului prin care se atestă că Knoll Béla este judecător la tribunal din 30 decembrie 1907, dobândindu-și dreptul de rezidență și astfel că nu poate fi expulzat.

Nr. 10.142/1919

Certificat oficios

În urma cercetărilor efectuate de Consiliul orașului liber regal Satu Mare, certificăm că Knoll Béla, născut în Varpalota⁶⁰ și-a dobândit dreptul de reședință în Satu Mare, în data de 30 decembrie 1907, ca judecător la tribunal, ca urmare a legii nr. XXII/1886, paragraful 10, respectiv hotărârea administrativă nr. 1707/1907.

S-a eliberat prezentul certificat oficios, după încasarea taxei de timbre și taxelor, pentru a-i servi la plângerea introdusă împotriva hotărârii definitive nr. 11.786/1919, emisă de comandantul de poliție.

Secretar Primar,
Ferențiu <Augustin >

<f.1 verso: >

Municipalitatea orașului liber Satu Mare, Nr. 10.514/1919

Documentul 24

1919 octombrie 30, Satu Mare. Comandantul poliției Satu Mare cere consiliului rezolvarea cu precădere a cererii lui Knoll Béla, fost judecător, pentru că termenul de expulzare expiră la 1 noiembrie 1919.

Nr. 12.876/1919 Comandantul Poliției

Onorat Consiliu!

Întrucât Knoll Béla, judecător de tribunal, a introdus plângere împotriva hotărârii definitive de expulzare nr. 11.786/1919, vă înaintez această plângere cu rugămintea să hotărâți cu precădere pentru că termenul de expulzare expiră la 1 noiembrie anul curent.

Satu Mare 30 octombrie 1919.

Comandant de Poliție

<f.1 verso: >

Ștampilă cu inscripția: Consiliul orașului liber Satu Mare

Intrat în 30 octombrie 1919 Nr. 10514

Documentul 25

1919 octombrie 20, Satu Mare. Consiliul Orașului Liber Satu Mare certifică faptul că Leitner Emil a obținut dreptul de rezidență în Satu Mare încă din 27 septembrie 1904 și astfel nu poate fi expulzat din oraș.

Nr. 10.141/1919

Certificat Oficial

În baza cercetărilor efectuate de Consiliul Orașului Liber Satu Mare adevărim că Leitner Emil, născut în Carei, domiciliat în Satu Mare din 27 septembrie 1904, judecător de tribunal, și în baza Legii XXII, paragraful 10 din 1886 și hotărârii administrative 1.702/1907 și-a dobândit dreptul de rezidență individual.

S-a eliberat prezentul certificat oficial pe seama acestuia pentru a-i servi ca justificare la contestația introdusă împotriva hotărârii definitive nr. 11.786/1919, aplicându-se ștampila oficială după încasarea taxei de timbru și taxelor.

Dat în baza ședinței Consiliului orașului Satu Mare la 20 octombrie 1919.

Secretar Primar, Ferențiu

⁶⁰ Oraș în Ungaria, județul Veszprém.

<f.1 v:> șampilă cu inscripția „Consiliul orașului liber Satu Mare. Nr. 10508/1919.

Documentul 26

1919 octombrie 21, Satu Mare. Judecătorul Leitner Emil înaintează comandantului poliției Satu Mare, certificatul oficial al Consiliului orașului Satu Mare din care rezultă că are drept de rezidență în oraș de mai bine de 15 ani și astfel nu poate fi expulzat.

Domnului comandant de Poliție

În urma hotărârii definitive nr. 11786/1919, vă prezint certificatul eliberat de autoritatea din Satu Mare din care rezultă că în calitate de angajat la Tribunalul din Satu Mare, locuiesc în acest oraș de mai bine de 15 ani, dobândind drept de reședință.

Vă rog să luați la cunoștință această adeverință.

<f.2:>

Șampilă cu inscripția: Biroul Comandantului Poliției al Orașului Liber Satu Mare

Intrat 21 octombrie 1919, Nr. 12888

Stimate d-le Puticiu Traian, comandant al Poliției Satu Mare,

Plângerea lui Leitner Emil, locuitor al orașului Satu Mare

Șampilă cu inscripție

Consiliul Orașului liber Satu Mare

Nr. 10.508/1919

Documentul 27

1919 octombrie 30, Satu Mare. Comandantul poliției Satu Mare cere Consiliului să ia o hotărâre cu precădere în ceea ce privește cauza expulzării judecătorului Leitner Emil.

Nr. 12888/1919 Comandantul de Poliție

Stimate Consiliu!

Întrucât Leitner Emil, judecător de instrucție, a introdus cerere împotriva hotărârii de expulzare nr. 11.786/1919, pe care o înaintez cu rugămintea să hotărâți asupra acesteia cu precădere, deoarece data expulzării expiră la 1 noiembrie anul curent.

Satu Mare, 30 octombrie 1919

<f.1.v:>

Consiliul Orașului liber Satu Mare

Intrat 30 octombrie 1919 Nr. 10508

Documentul 28

1919 octombrie 20, Satu Mare. Morvay Károly judecător din data de 6 septembrie 1900 la Tribunalul Satu Mare dovedește cu acte faptul că este angajat de peste 15 ani, având drept de rezidență în oraș, are avere, nu face politică și poate să își întrețină familia.

Stimate domnule Comandant de Poliție

Îndeplinind invitația formulată prin hotărârea definitivă nr. 11786/1919, dovedesc cu actul anexat, cu certitudine, că locuiesc în orașul Satu Mare de mai bine de 15 ani și sunt angajat la Tribunal și Judecătoria. Am fost numit judecător la data de 6 septembrie 1900 la Tribunalul Satu Mare și în această calitate am depus jurământul la data de 30 septembrie 1900, de la care dată locuiesc și funcționez în orașul Satu Mare.

La data de 16 septembrie 1913 am fost numit judecător la Judecătoria Satu Mare și tot la acea dată am primit titlul de judecător de curte. De la acea dată am fost conducătorul judecătoriei locale.

Potrivit acestora, de mai bine de 15 ani locuiesc în orașul Satu Mare și sunt în serviciu la Tribunalul și Judecătoria Satu Mare. Cele prezentate de mine sunt de notorietate publică.

Consiliul orașenesc de mai multe ori a emis act oficial că sunt rezident în orașul Satu Mare. Actele prezentate de mine și datele pe care le cuprind dovedesc cu certitudine realitatea celor susținute.

În caz de dubiu, realitatea celor susținute de mine pot fi confirmate de statul de funcții de la Tribunalul Satu Mare, precum și din actele prezidențiale.

Totodată, reamintesc că nu sunt o povară a orașului, dispun de avere mobilă și imobiliară și sume de bani din care pot să-mi întretin familia. Trăiesc absolut retras. Îmi educ copiii. Nu mă amestec în nici o treabă publică.

Vă rog să dispuneți revocarea hotărârii nr. 11.786/1919 în ce mă privește pe mine.

Judecător de curte, Morvay Károly

<f.2 verso:>

Onorate domn Traian Puticiu, comandant al Poliției Satu Mare,

Cererea lui Morvay Károly, judecător de curte locuitor în Satu Mare împotriva hotărârii definitive nr. 11786/1919

<Ștampilă cu inscripție>

Oficiul Comandantului Poliției orașului liber Satu Mare Intrat 20 octombrie 1919 Nr. 12847

Ștampilă cu inscripția

Municipalitatea orașului liber Satu Mare

Nr. 10502/1919

Documentul 29

1919 octombrie 30, Satu Mare. Comandantul poliției Satu Mare cere consiliului să rezolve cu precădere plângerea lui Morvay Károly împotriva hotărârii de expulzare care intra în vigoare la 1 noiembrie 1919.

Nr. 12847/1919 Comandantul Poliției

Stimate Consiliu!

Întru-cât Morvay Károly, judecător de curte, a introdus plângere împotriva hotărârii definitive de expulzare nr. 11786/1919 emisă de Comandantul Poliției, vă înaintez cererea pentru a fi soluționată de forul al II-lea, cu mențiunea că nu pot atașa anexele deoarece acestea sunt închise de comandantul poliției.

Vă rog să soluționați cu precădere această cerere deoarece termenul de expulzare expiră la 1 noiembrie anul curent.

Satu Mare, 30 octombrie 1919

Căpitan de Poliție

<f.1 verso:>

Consiliul orașului liber Satu Mare

Intrat în 30 octombrie 1919 Nr. 10502

Documentul 30

1919 octombrie 21, Satu Mare. Judecătorul Pál István cere ca hotărârea de expulzare luată împotriva lui de către poliție să fie revocată deoarece din certificatul emis de orașul Satu Mare reiese că a dobândit drept de rezidență în municipiu de mai bine de 15 ani.

Stimate Comandant de poliție!

Vă prezint certificatul oficial emis de municipalitatea orașului Satu Mare din care rezultă indiscutabil că locuiesc de mai bine de 15 ani în acest oraș, angajat la tribunal și dispun de drept de rezidență, ca anexă la plângerea împotriva hotărârii de expulzare definitivă 12.786/1919.

Pe această cale vă rog să aveți în vedere acest certificat.

Cu onoare,
Dr. Pál István

<f. 2 verso:>

Ștampilă cu inscripție:

Oficiul Comandantului Poliției orașului liber Satu Mare

Intrat 21 octombrie 1919. Nr. 12887

Onorate domn Traian Puticiu, comandant al Poliției Satu Mare
 Cererea dr. Pál István, locuitor al orașului Satu Mare împotriva hotărârii nr. 11.786/1919
 Ștampilă cu inscripția:
 Municipality orașului liber Satu Mare
 Nr. 10507/1919

Documentul 31

1919 octombrie 20, Satu Mare.

Nr. 10139/1919

Certificat oficial

În urma cercetării efectuate de Consiliul orașului liber regal Satu Mare, certificăm că dr. Pál István, judecător de tribunal, născut în Șumuleu (Vardotfalva)⁶¹, din data de 21 octombrie 1901 locuiește în Satu Mare și în baza legii XXII/1888 paragraful 10 și hotărârea administrativă 1702/1907 și-a dobândit drept de rezidență în acest oraș.

S-a eliberat prezenta după încasarea taxei de timbru și taxelor spre a-i servi la plângerea formulată împotriva hotărârii definitive de expulzare nr. 11.786/1919 emisă de Comandantul Poliției Satu Mare.

Data în ședința Consiliului orașului Satu Mare din 20 octombrie 1919.

Secretar Primar,
 Ferențiu <Augustin>

<f.1 verso:>

Ștampilă cu inscripția
 Municipality orașului liber Satu Mare
 Nr. 10507/1919

Documentul 32

1919 octombrie 30, Satu Mare. Cerere a comandantului poliției Satu Mare adresată consiliului de soluționare cu precădere a plângerii lui Pál István, judecător întrucât hotărârea de expulzare a lui intra în vigoare la 1 noiembrie 1919.

Nr. 12.887/1919 Căpitanatul de Poliție

Onorat Consiliu!

Întrucât dr. Pál István, judecător la tribunal, a introdus plângere împotriva hotărârii definitive de expulzare nr. 11.786/1919 emisă de Comandamentul de Poliție Satu Mare, vă înaintez această plângere cu rugămintea să fie soluționată cu precădere, deoarece termenul de expulzare expiră la 1 noiembrie anul curent.

Satu Mare la 30 octombrie 1919

Comandant de Poliție

<f.1 verso:>

Consiliul orașului Satu Mare
 Intrat în 30 octombrie 1919 Nr. 10507

Documentul 33

1919 octombrie 23, Satu Mare. Cererea a lui Polonkay Pál, grefier șef, locuitor în Satu Mare de a se anula hotărârea de expulzare care intra în vigoare la 1 noiembrie, deoarece avea drept de rezidență în oraș.

Prea stimate d-le comandant al Poliției

Anexez la plângerea mea înregistrată sub nr. 12.719/1919 certificatul eliberat de Căpitanul orașului liber regal Satu Mare sub nr. 10.2882/1919 din care rezultă că pe seama mea am dobândit dreptul de rezidență.

⁶¹ Localitate situată în județul Harghita.

Astfel, cu onoare vă rog ca în baza acesteia la soluționarea definitivă a hotărârii de expulzare în privința mea și să o înlăturați.

Satu Mare, 23 octombrie 1919

<f.2 verso:>

Domnului Căpitan șef al Poliției din Satu Mare

Plângerea lui Polonkay Pál grefier principal la tribunal, locuitor în Satu Mare

<ștampilă cu inscripția:>

Oficiul Căpitanatului șef al Poliției Satu Mare, inițiată la 25 octombrie Nr. 13.074

<ștampilă cu inscripția:>

Consiliul orașului liber Satu Mare Nr. 10.510/1919

Documentul nr. 34

1919 octombrie 23, Satu Mare. Certificatul lui Polonkay Pál, grefier șef, eliberat de consiliul orașului Satu Mare, din care rezultă că avea drept de rezidență în Satu Mare din anul 1907.

Nr. 10.282/1919

Certificat oficios!

În urma cercetărilor efectuate de Consiliul orașului liber regal Satu Mare adeverim că Polonkay Pál născut în Mihálydi, în data de 1 decembrie 1907, în baza articolului din Legea XXII/1886, respectiv hotărârea instanței administrative nr. 1702/1907 și-a dobândit drepturi cetățenești în orașul Satu Mare.

Eliberăm această adeverință pentru a-i servi în fața autorităților atestată de ștampila orașului în urma achitării taxelor de timbru și a taxei de eliberare.

Satu Mare, din ședința Consiliului din 23 octombrie 1919

Secretar, Primar,

<f.1 verso:>

Municipalitatea orașului liber Satu Mare Nr. 10.510/1919

Documentul nr. 35

1919 octombrie 30, Satu Mare. Comandantul poliției Satu Mare înaintează consiliului contestația introdusă de Polonkay Pál împotriva hotărârii de expulzare care intra în vigoare la 1 noiembrie.

Nr. 13.074/1919 Comandantul Poliției

Onorat Consiliu

Vă înaintez contestația introdusă de Polonkay Pál, grefier șef la tribunal, împotriva hotărârii de expulzare nr. 11.786/1919 pe care vă rugăm să o soluționați de urgență deoarece expiră dreptul de expulzare la data de 1 noiembrie anul curent.

Satu Mare 30 octombrie 1919

<f. 2 verso:>

Consiliul orașului liber Satu Mare, Intrat în 30 octombrie 1919 Nr. 10.510

Documentul 36

1919 octombrie 19, Satu Mare. Riedl Gyula, judecător, introduce plângerea la consiliul orașului, împotriva hotărârii comandantului poliției nr. 11786/1919 prin care era expulzat din oraș din 1 noiembrie 1919.

Stimate Consiliu Orașenesc!

Introduc plângerea împotriva hotărârii definitive 11.786/1919 emisă de Căpitanatul de Poliție Satu Mare. Solicit în baza acestei plângeri să schimbați hotărârea atacată și să stabiliți că nu pot fi expulzați din orașul liber regal Satu Mare și nici de pe teritoriile ocupate.

Motivele plângerii mele sunt următoarele:

Consiliul orașenesc prin hotărârea 10.138/1919 mi-a stabilit dreptul de reședință, hotărâre atașată.

Abstragând de asta, nu am antecedente penale, nu s-au formulat obiecții în privința vieții mele și pot dovedi că dispun de atâta avere mobilă și venituri cu care pot asigura pe termen mai lung existența mea și a familiei mele. Fără modestie, mai pot accentua că nu se pot face obiecții privind viața mea morală și politică. Aș deveni pribeag împreună cu copiii mei, de 4, respectiv 7 ani, dacă s-ar pune în aplicare hotărârea.

Cu tot respectul, Riedl Gyula

<f.2 verso:>

Onorat Consiliu orășenesc Satu Mare!

Plângere a lui Riedl Gyula, fost judecător de tribunal, locuitor în Satu Mare.

<ștampilă cu inscripția:>

Biroul Comandantului Poliției orașului liber Satu Mare

Intrat 19 octombrie nr. 12932

<ștampilă cu inscripția:>

Municipiul orașului liber Satu Mare Nr. 10.511/1919

Documentul nr. 37

1919 octombrie 21, Satu Mare. Certificat oficial emis de consiliul orașului Satu Mare prin care se adeverește că Riedl Gyula și-a dobândit drept de reședință în oraș din anul 1907.

Nr. 10.138/1919

Certificat oficial

În baza cercetărilor efectuate de Consiliul orașului liber regal Satu Mare, adeverim că Riedl Gyula născut la Košice, judecător de tribunal din anul 1912, domiciliat în Satu Mare, în baza legii XXII/1886, paragraful 10 și hotărârii administrative 702 din 1907 și-a dobândit dreptul de rezidență individual.

S-a eliberat prezentul certificat oficial pe seama acestuia pentru a-i servi ca justificare la contestație introdusă împotriva hotărârii definitive nr. 11.786/1919, aplicându-se ștampila oficială după încasarea taxei de timbru și a taxelor.

Dat în ședința consiliului din 21 octombrie 1919.

Secretar, Primar,
<Augustin> Ferentiu

<ștampilă cu inscripția:>

Municipiul orașului liber Satu Mare Nr. 10.511/1919.

Documentul 38

1919 octombrie 30, Satu Mare. Comandantul poliției Satu Mare cere consiliului orașului să soluționeze cu precădere cerere lui Riedl Gyula, judecător, întrucât hotărârea lui de expulzare intra în vigoare la 1 noiembrie 1919.

Nr. 12888/1919 Căpitănatul de Poliție

Stimat Consiliu!

Întrucât Riedl Gyula, judecător de tribunal, a introdus cerere împotriva hotărârii de expulzare nr. 11.786/1919, pe care o înaintez cu rugămintea să hotărâți asupra acesteia cu precădere, deoarece data expulzării expiră la 1 noiembrie anul curent.

Comandant de poliție

<f.1 verso:>

Consiliul orașului liber Satu Mare, intrat în 30 octombrie. Nr. 10.511.

Documentul 39

1919 octombrie 20, Satu Mare. Rozgonyi Viktór cere comandantului poliției revizuirea hotărârii de expulzare a lui din oraș, deoarece din anul 1908 și-a dobândit drept de rezidență în municipiul Satu Mare.

Stimat d-le comandant!

Prin hotărârea definitivă nr. 11.786/1919 la 14 octombrie 1919 mi s-a adus la cunoștință să părăsesc

domiciliul actual și să plec la domiciliul de reședință. Dar domiciliul meu este și reședința oficială deoarece după ocuparea funcției de judecător la Tribunalul din Satu Mare pentru dobândirea reședinței în baza paragrafelor 8, 9, 11, din legea XXII din 1886 m-am adresat Consiliului orașului liber Satu Mare ca să fiu primit în comunitate și după achitarea taxelor prezentate de paragraful 14, am fost primit în comunitate, astfel reședința mea anterioară a încetat. Acest lucru este dovedit cu certificatul oficial anexat.

Întru-cât domnul comandant nu a avut cunoștință de acest lucru m-a invitat să părăsesc localitatea Satu Mare. Astfel, solicit ca în baza certificatului oficial anexat să revedeți hotărârea definitivă în privința mea, astfel ca cererea mea să fie socotită ca plângere împotriva hotărârii și să fie înaintată autorității superioare, unde solicit revocarea acesteia.

Rozgonyi Viktór

<f.2 verso:>

Orașul liber regal Satu Mare

Onorat domnule comandant al Poliției Satu Mare

Plângere a lui Rozgonyi Viktór din Satu Mare

<ștampilă cu inscripția:>

Oficiul Căpitanatului de Poliție al orașului liber Satu Mare, Intrat în 20 octombrie Nr. 12.831.

<ștampilă cu inscripția:>

Municipalitatea orașului liber Satu Mare Nr. 10.509/1919

Documentul 40

1919 octombrie 30, Satu Mare. Certificat emis de consiliul orașului Satu Mare prin care se adeverește că Rozgonyi Viktór a dobândit drept de rezidență în municipiu din anul 1908.

Nr. 4.109/1910

Certificat oficios!

În baza cercetărilor efectuate de consiliul orașului liber Satu Mare adeverește că prezentul Rozsganyi Viktór, judecător de tribunal, locuiește din 14 ianuarie 1908 în acest oraș împreună cu fiul său, născut în comuna Pui, județul Hunedoara, la data de 26 martie 1895, astfel în baza legii XXII din 1886, paragraful 8, 9 și 11 are reședință în Satu Mare.

Drept pentru care i s-a eliberat acest certificat la cererea petentului pentru a-l folosi la înscrierea la școala militară a fiului său Viktor.

Satu Mare, în baza ședinței Consiliului din 8 aprilie 1910.

Primar,

<f.2 verso:>

Ștampilă cu inscripția: Municipalitatea orașului liber Satu Mare. Nr. 10.509/1919.

Documentul 41

1919 octombrie 30, Satu Mare. Cererea depusă de Rozsganyi Viktór împotriva expulzării din Satu Mare.

Nr. 12.831/1919. Căpitanatul de Poliție

Stimate Consiliu!

Vă înaintez cererea introdusă de Rozsganyi Viktór, judecător de tribunal, împotriva hotărârii 11.786/1919 privind expulzarea sa și vă rog să o soluționați cu precădere deoarece termenul de expulzare expiră la 1 noiembrie anul curent.

Satu Mare 30 octombrie 1919

Căpitan șef

<f.1 verso:>

<ștampilă cu inscripția:>

Consiliul orașului liber Satu Mare, intrat în 30 octombrie, nr. 10.509.

Documentul 42

1919 octombrie 21, Satu Mare. Contestație introdusă de Szabó István, judecător de tribunal, împotriva hotărârii de expulzare nr. 11786/1919.

Stimate d-le comandant!

În baza hotărârii definitive nr. 11.786/1919 a Consiliului Dirigent la data de 15 octombrie anul curent am fost invitat să părăsesc localitatea de reședință. După cunoștința mea conform hotărârii Consiliului Dirigent cei care s-au născut pe teritoriul administrat de acesta nu cad sub incidența expulzării. Întrucât eu m-am născut la Odorheiu Secuiesc și domiciliul meu se află pe teritoriul Consiliului Dirigent, introduc contestație împotriva hotărârii definitive și rog respectuos autoritatea supremă să-mi permită să rămân la reședința mea din Satu Mare.

Satu Mare 21 octombrie

Szabó István, judecător de tribunal

<f.2 verso:>

Domnului comandant al Poliției Satu Mare

Cererea lui Szabó István, judecător împotriva hotărârii definitive 11.186/1919 al Consiliului Dirigent

<ștampilă cu inscripția:>

Oficiul Căpitanatului șef al orașului liber Satu Mare, intrat în 21 octombrie 1919 nr. 12.915

<ștampilă cu inscripția:>

Consiliul orașului liber Satu Mare, Nr. 10.500/1919

Documentul 43

1919 octombrie 30 1919. Comandantul poliției Satu Mare cere consiliului soluționarea cu precădere a plângerii lui Szabó István, fost judecător, împotriva hotărârii de expulzare care trebuia să intre în vigoare la 1 noiembrie 1919.

Nr. 12.915/1919 Comandantul de Poliție

Prea stimate Consiliu!

Întrucât judecătorul Szabó István, a introdus în termen cererea pentru reexaminarea hotărârii 11.786/1919 vă înaintez cererea și vă rog să o soluționați cu precădere deoarece expiră termenul de expulzare la data de 1 noiembrie anul curent.

Satu Mare 30 octombrie 1919

<f.1 verso:>

<ștampilă cu inscripția:>

Consiliul orașului liber Satu Mare

Intrat în 30 octombrie 1919 Nr. 10.500

Documentul 44

1919 octombrie 30, Satu Mare. Cerere a lui Tóth János, fost judecător, adresată comandantului poliției, de a se anula hotărârea de expulzare luată împotriva lui deoarece este născut la Carei, oraș care cădea în sfera de administrație a Consiliului Dirigent.

Loco

Stimate Domnule Comandant

Formulez prezenta plângere împotriva hotărârii 11.786/1919 comunicată mie prin înmânare la data de 14 octombrie 1919, ora 9.30 cu rugămintea să fie înaintată autorității superioare.

Hotărârea nr. 11.786/1919 suferă de lipsă de formă deoarece se face referire la emiterea sa, la ordinul nr. 8272 din 18 iulie 1919 emis de Consiliul Dirigent din Sibiu, care nu a fost făcut public în acest oraș pe cale obișnuită. Nu s-au luat în evidență persoanele străine. Nu s-au emis autorizațiile de ședere. Astfel a fost emisă hotărârea nr. 11.786/1919 în mod neașteptat. Pentru aceasta solicit ca actul definitiv să fie anulat și să se dispună Comandantului de Poliție să emită o nouă hotărâre cu respectarea hotărârii emise de Consiliul Dirigent.

În principiu fac plângere împotriva hotărârii 11.786/1919 pentru următoarele motive:

Hotărârea emisă sub numărul 8.272 la 18 iulie 1919 de Consiliul Dirigent se referă la verificarea și luarea în evidență a străinilor, dar eu potrivit acestei hotărâri nu pot fi socotit străin deoarece mi s-a recunoscut dreptul de reședință prin actul de sub nr. 10136/1919, dar abstrăgând de asta potrivit punctului I b din hotărârea 8.172/1919 sunt considerați străini toți funcționarii publici care nu au drept de rezidență în baza locului de naștere pe teritoriul administrat de Consiliul Dirigent și nu au depus jurământul la data preluării administrației. Eu care m-am născut în Carei, deci pe teritoriul administrat de Consiliul Dirigent Român, în baza acestui ordin nu pot fi socotit străin.

După cunoștințele mele în baza aplicării acestei hotărâri, dr. Csenger János, profesor universitar a rămas la Cluj Napoca deoarece s-a constatat că s-a născut la Satu Mare, teritoriu care precum și Clujul, aparțin de teritoriul administrat de Consiliul Dirigent Român, pentru care acesta nu a fost declarat străin. Deși aceste motive justifică cererea mea, dar știu foarte bine că scopul Consiliului Dirigent nu este ca să se ducă în mizerie cetățenii săi pe timp de iarnă, ce este dovedit și cu declarația domnului Iuliu Maniu, director la interne, publicată în ziarul „Szamós”, nr. 224.

Repet cererea formulată de mine prin care solicit anularea hotărârii 11786/1919 respectiv să se stabilească că eu care m-am născut la Carei, teritoriu care aparține de Consiliul Dirigent din Sibiu, nu pot fi privit ca străin, respectiv să constatați că față de mine să fie ineficientă hotărârea 11.786/1919. Dacă nu a-ți interpretat astfel ordinul chiar acum solicit să aveți în vedere punctul VIII, alineatul 2 al hotărârii 8272/1919 în baza căruia să mi se stabilească dreptul de ședere provizorie.

Rămân cu speranța că cererea mea va fi privită cu bunăvoință.

Satu Mare 20 octombrie 1919

dr. Tóth János

Documentul 45

1919 octombrie 30, Satu Mare. Certificat oficial emis de consiliul orașului Satu Mare din care reiese că procurorul Tóth János și-a dobândit drept de rezidență în oraș din anul 1907.

Nr. 10.136/1919

Certificat oficial

În baza cercetărilor efectuate de Consiliul orașului liber Satu Mare, adevărim că dr. Tóth János, procuror născut la Carei, locuitor în Satu Mare din 23 ianuarie 1913 și în baza legii XXII/1886, paragraful 10, și a hotărârii administrative 17921/1907 și-a dobândit dreptul de rezidență individual.

S-a eliberat prezentul certificat oficial pentru a-i servi ca justificare la contestația introdusă împotriva hotărârii definitive nr. 11.786/1919, aplicându-se ștampila oficială după încasarea taxei de timbru și a taxelor.

Dat în ședința de consiliu din 30 octombrie 1919.

Secretar Primar

<Augustin> Ferențiu

<f.1 verso:>

<ștampilă cu inscripția:>

Consiliul orașului liber Satu Mare

Nr. 10.506/1919

Documentul 46

1919 octombrie 30, Satu Mare. Comandantul poliției Satu Mare cere consiliului rezolvarea cu precădere a petiției lui Tóth János, fost procuror regal, împotriva hotărârii de expulzare nr. 11786/1919.

Nr. 12.881/1919 Căpitanatul de Poliție

Onorat Consiliu!

Întrucât dr. Tóth János, procuror regal, a introdus cererea împotriva hotărârii de expulzare nr. 11.786/1919, pe care o înaintez cu rugămintea să hotărâți asupra acesteia, cu precădere, deoarece data expulzării expiră la 1 noiembrie anul curent.

Satu Mare 30 octombrie 1919

Căpitan șef de Poliție

<f.1 verso:>

<Ștampilă cu inscripția:>

Consiliul orașului liber Satu Mare

intrat 30 octombrie 1919 Nr. 10506

Documentul 47

1919 octombrie 31, Satu Mare. Adresă a primarului Augustin Ferentiu trimisă prefectului județului Satu Mare prin care îi cere să rezolve petițiile celor 14 judecători împotriva hotărârii de expulzare nr 11786/1919.

Nr. 10500

Prea stimate d-le prefect!

Alăturat vă înaintăm plângerea și apelul depus la noi împreună cu actele anexate împotriva hotărârii nr. 11.786/1919 emise de Căpitanatul de Poliție Satu Mare prin care următorii Szabó István, Aczél Gyula, Mornay Károly, Hungör Ödön, dr. Félégyházy Kálmán, Hegedüs Gyula, dr. Tóth János, dr. Pál István, Leitner Emil, Rozgonyi Viktor, Ridl Gyula, Füzesgy Árpád, Hatman Kálmán, Knoll Béla, Balázs Janos, judecători și Polonkay Pal, grefier șef al Tribunalului au fost expulzați din orașul Satu Mare, pentru soluționare, deoarece domnia voastră v-ați rezervat dreptul de soluționare a contestațiilor privind expulzarea.

Avem curajul să vă reamintim că expiră data de expulzare la 1 noiembrie 1919 în cele mai multe cazuri.

Vă mai atragem atenția că cei mai mulți dintre aceștia în baza dispozițiilor art. XXII al legii din 1886 majoritatea și-au dobândit dreptul de rezidență, astfel în posesia acestui drept civil nu poate fi executată expulzarea.

Cu ocazia soluționării vă rugăm să aveți în vedere împrejurările invocate în aceste cereri.

Din ședința Consiliului orașului liber regal Satu Mare din 31 octombrie 1919

Primar <Augustin> Ferentiu

<f.1 verso:>⁶²

Ștampilă cu inscripția:

Prefectura județului și orașului Satu Mare

Nr. 2045/31X1919

De la 10.500 la 10.515/1919

Stimate Domnule Prefect

BIBLIOGRAFIE:

AICB, FCDSSGPJ – Arhiva Istorică Centrală București, Fond Consiliul Dirigent. Secția Siguranței Generale, Poliției și Jandarmeriei

AICB, FCDAG – Arhiva istorică Centrală București, fond Consiliul Dirigent I Administrația Generală

AJSZ-SZ-B, FPJSM – Arhiva județului Szabolcs-Szatmár-Bereg, Fond Prefectura Județului Satu Mare

SJANMM, FCNRBM – Serviciul Județean a Arhivelor Naționale Maramureș, fond Consiliul Național Român Baia Mare

Documente din arhiva personală a istoricului dr. Viorel Ciubotă

Nagybanyai Hírlap, anul XII, nr. 46 din 18 noiembrie 1919.

Szatmármegyei közlöny, anul 45, nr. 21 din 29 iunie 1919; anul 46, nr. 3 din 8 ianuarie 1920.

Iancu 1985 – Gheorghe Iancu, *Contribuția Consiliului Dirigent la consolidarea statului național unitar român (1918–1920)*, Editura Dacia, 1985.

Iancu 2006 – Gheorghe Iancu, *Justiție românească în Transilvania (1919)*, Editura Ecumenică Press, Cluj-Napoca, 2006

Ciubotă 2004 – Viorel Ciubotă, *Lupta românilor sătmăreni pentru unire (1918–1919)*, Editura Muzeului Sătmărean, 2004.

Iancu 1995 – Gheorghe Iancu, *The Ruling Council. The integration of Transilvania into Romania 1918–1920*, Cluj-Napoca, 1995.

Ciubotă 1989 – Viorel Ciubotă, *Lupta românilor din județul Satu Mare pentru făurirea statului național unitar român. Documente 1848–1918*, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Socialistă România, 1989.

⁶² Ștampila are inscripția în limba română.